

Promise

Voor Bijbels denken in de gezondheids(zorg) 26 jaargang nr. 4 (oktober 2010)

In dit nummer

Is uw kerk ziekmakend?
Hefbomen van kwaad naar goed
Prenatale diagnostiek
Helpt de kerk bij je werk

Is uw kerk ziek

Kan het geloof in Jezus Christus mensen ziek maken?

Genezing is in de Bijbel en in veel gemeenten een belangrijk onderwerp. Op veel plaatsen kun je genezingsseminars en genezingsdiensten volgen. Vaak kun je vraagtekens zetten bij allerlei claims op dit gebied. God kan en doet nog steeds wonderen, maar soms lijkt het wel of veel van wat er in de Bijbel aangereikt wordt om gezond te worden en of te blijven op de achtergrond raakt. In dit artikel wil ik die gezondmakende leer (2 Tim. 4:3-5) naast de 'instant' gezondheid en de 'verdichtsels' bespreken, zoals die in dit tekstgedeelte ook naar voren komen. Maar ook het geestelijk klimaat in de kerk speelt een grote rol in onze gezondheid. De bijbelse gezondheid wordt vooral ook bepaald door de relaties van gelovigen met God, elkaar en 'de wereld'. Er kunnen ook ziekmakende structuren, leringen en verhoudingen zijn waarin de gelovige in

de kerk of gemeente mee te maken heeft. Als psychosomatisch therapeut kom ik regelmatig in contact met gelovigen die vaak ook door deze zaken lichamelijke klachten ontwikkelen.

Joh. 5:1-6

In het bad Bethesda te Jeruzalem was een man die achtendertig jaar lang ziek was en wachtte op de beweging van het water. De Here Jezus zag hem liggen en wist dat hij al een hele lange tijd ziek was. Hij zei tot hem: "Wil je gezond worden?" Dit lijkt een vreemde vraag voor iemand die 38 jaar ziek is, maar bij nader inzien toch een belangrijke vraag. Als hij geneest, betekent dat na 38 jaar het binnengaan in een totaal nieuwe wereld: niet meer

afhankelijk van anderen zijn, eigen verantwoordelijkheid dragen in een gestreste maatschappij, dingen ondernemen die hij nog nooit geleerd heeft. Genezing heeft in die zin een 'risico'. Bovendien zegt de Heer: "Wil je gezond worden". Worden is een proces van gezondmaking. Veel mensen willen wel gezond zijn, maar niet worden. Soms is dat herkenbaar bij enkelen die zich van genezingsdienst naar genezingsdienst slepen, waarmee ik niet wil zeggen dat het voor velen niet volkomen legitiem is om met klachten naar een dergelijke dienst te gaan. Het is gemakkelijker dat Jezus ze eensklaps geneest dan dat Jezus het hele genezingsproces zegent en begeleidt. Het laatste is echter de weg die Jezus met de meesten van ons gaat. Iedere hulp, methode, arts, therapeut, medicijn, moet een middel zijn die door God gezegend en gebruikt wordt.

makend?

Een belangrijke opdracht voor de zieke is echter dit te toetsen. Iedere vorm van hulp moet gezien (kunnen) worden als een hulp van God.

Kan geloof ziek maken?

Misschien voor velen een vreemde vraag. Maar toch zijn er, ook bij niet-gelovige hulpverleners, zeer vele vragen ten aanzien van de gevolgen van het christelijk geloof voor de mens. Enkele voorbeelden. Kan het geloof in Jezus Christus mensen ziek maken? Is het geloof opium voor het volk, d.w.z. leidt het geloof in Jezus ons in een ongezonde afhankelijkheid, in ziekmakende relaties met mensen? Is geloof vaak niet een vlucht vanuit een niet verwerkte realiteit in de irrealiteit? Toch geeft de Bijbel in 2 Tim. 4: 3,4 óók aan dat het mogelijk is om op basis van verkeerde geloofsgronden geen aansluiting meer te hebben op de gezondmakende leer, maar te luisteren naar verdichtfels onder het mom van geloof. Kurt Blatter, een chirurg die een kliniek voor psychosomatische zieken leidt en deze naast medische hulp ook pastoraal helpt, geeft in zijn boek 'Zwischen Wahn und Wirklichkeit' (Bijbels omgaan met stress, deel 2) twintig redenen waarom geloof ziek kan maken. Uiteraard wordt hiermee niet bedoeld de gezondmakende leer van godsvrucht, maar een verkeerde leer of interpretatie van geloof die mensen ziek maakt. Ik noem enkele voorbeelden.

Ideaalbeeld

Vaak laat de wekelijkse Bijbelstudie of de preek 's zondags alleen het ideaalbeeld van de gelovige mens zien. Weinig wordt er gesproken over de weg, die tot het doel leidt. Het gevolg is dat men wil zijn, zoals iedere zondag gezegd wordt, maar het echter niet is. Het is een groot gevaar, dat een christen onecht wordt, en dat men zich beter voelt dan andere mensen, omdat men een beeld kopiëren moet. Snel kan een dergelijke onechte houding tot een masker worden en ons in 'farizeeërship' brengen. Wie dit echter afwijst en zijn anders-zijn eerlijk bekent, wordt door een dergelijke prediking steeds met een grote leemte tussen ideaalbeeld en de huidige situatie geconfronteerd. Dit veroorzaakt vaak ernstige depressies, omdat de

eerlijke mens zijn toestand soms heel diep ervaren moet als een toestand van falen, van nederlagen, van terugval, enzovoort. Gelovigen moeten in de preek dus niet alléén met het ideaalbeeld (laatste doel in de navolging van Christus) geconfronteerd worden, waardoor ze de ware troost niet krijgen of niet begrijpen. Maar er moet ook gepreekt worden dat die leemte strijd met zich meebrengt en hoe je die strijd moet strijden. Vaak komen mensen in een grote waan van zondebesef, die kan uitmonden in een beslissend eindoordeel: "Ik heb tegen de Heilige Geest gezondigd, anders was ik niet altijd zo weerspanning en zonder succes"

Monddood maken

Een wezenlijk, zo niet hét belangrijkste punt is, dat de hedendaagse kerkganger monddood gemaakt wordt, als hij met een bepaalde liturgische vorm of een absoluut dogma geconfronteerd wordt. Alles is zo hoog ontwikkeld, volledig gerijpt en goed verpakt, dat men het alleen nog maar hoeft te consumeren. De geestelijke verpakking, zoals die tegenwoordig, ook vanuit een zekere gemakzucht, wordt gehanteerd, leidt alleen tot passief consumeren, waarbij eigen denken en toetsen vaak worden uitgeschakeld. Zo komt het dat de inhoud van de Bijbel als belangrijkste informatiekanal voor mensen steeds meer verloren gaat. De eigen kennis over de inhoud van de Schrift wordt steeds minder. Wel worden er fikse

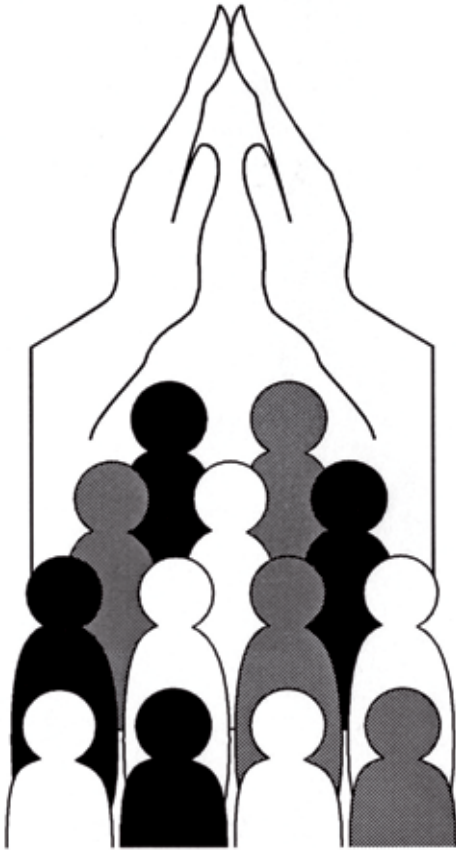
aantallen boeken en dvd's geconsumeerd, maar de Bijbelkennis slinkt voortdurend. In moeilijke tijden, en die behoren toch ook in het opvoedingsproces van God, beschikt de zo beproefde gelovige over geen eigen geestelijke middelen en is opnieuw van anderen afhankelijk. Zo wordt het leger van onzekere en hulpeloze christenen, die zielzorg, gezondheidsseminaries, etc. nodig hebben, steeds groter. De Bijbel wijst er voortdurend op, hoe belangrijk het is, dat de gelovige zelf over Bijbelkennis beschikt, die hij praktisch kan gebruiken en die hij kan toe-eigenen door een voortdurend ijverig studeren in de Heilige Schrift.

Manipulatie

Veel leraren misbruiken hun positie als 'specialist' en manipuleren de toehoorders bewust of onbewust. Het volgende authentieke voorbeeld illustreert dit.

In een prediking over het thema 'vergeving' wordt steeds weer

benadrukt dat vergeven = vergeten. Deze uitspraak wordt bijbels gefundeerd met enige Bijbelteksten, die aantonen dat God onze zonden niet meer gedenkt. Onge-nuanceerd wordt 'niet meer gedenken' gelijkgesteld aan 'vergeten'. De prediker

maakt in zijn uiteenzetting echter gebruik van één van deze twee aspecten, namelijk ofwel 'niet meer gedenken' of 'vergeten'. Dit komt omdat een bepaalde tekst eruit gehaald is, en niet in het licht van de gehele Bijbel wordt gezien. Daardoor krijgt het een manipulatief karakter, en wordt aan mensen iets gevraagd, waartoe ze totaal niet in staat zijn. Behalve als ze, om iets te willen vergeten, iets verdringen. De Bijbel vertelt namelijk dat, met betrekking tot het onderwerp vergeving, onze houding een houding van niet toerekenen moet zijn. Nu krijgt het 'niet gedenken' een andere betekenis. Maar de prediker fixeert zich echter op het 'niet gedenken' in de zin van 'vergeten' en verslikt zich in de logische niet-beantwoorde vraag: God is toch alwetend? We zien hier, dat God in het handelen over vergeving vrijwillig afstand doet van zijn alwetendheid in een houding van niet gedenken.

Dit voorbeeld van ongeestelijk inzicht waarbij de Bijbel geweld wordt aangedaan leidt tot een zeer ernstige situatie, die heel duidelijk een ziekmakende werking bezit. Het manipulatieve karakter komt ook door de inleiding duidelijk tot uitdrukking: We zien dat .... Hier wordt zonder argumentatie gesuggereerd, dat alle luisteraars dezelfde mening hebben, en wie zou het durven wagen om te zeggen: "Ik zie het niet zo". Er zijn voorbeelden te over om aan te tonen hoe snel prediking en onderwijs een manipulatief karakter

kan aannemen, waardoor God en mensen tekort wordt gedaan.

Overgeestelijkheid

Wat we tot nu toe besproken hebben laat al gedeeltelijk zien dat, als mensen geen contact met de aardse realiteit hebben, ze gemakkelijk in 'overgeestelijkheid' kunnen vluchten. Heel in het bijzonder zien we dat in intermenselijke betrekkingen. Als men het niet meer aan kan, kan men zich gemakkelijk achter zijn overgeestelijkheid verschuilen, zodat men bijvoorbeeld geen verantwoording tegenover de partner of familie denkt te hoeven afleggen, daar men zich in de eigen overgeestelijkheid (die met geloof verwisseld wordt) meent te kunnen beroepen op God, Gods wil of het spreken van de Heilige Geest, enz..

Zeer vaak wordt een dergelijke houding in een relatieconflict door gemeenteleiders of -leden nog goedgekeurd ook. Maar overgeestelijkheid heeft steeds het karakter van waandenkbeelden. Dat moet men zich steeds weer bewust worden, daar men geen voeling meer heeft met de aardse realiteit. Daarna wordt dit waandenken al gauw tot een ziekelijke gestoordheid, die een normaal leven voor deze persoon en anderen onmogelijk maakt.

Appél op onze gevoelens

We hebben ervaren, dat ook grote evangelisatieacties zeer problematisch

kunnen uitwerken. Enerzijds wordt bij een beslissing van mensen voor God zeer sterk een appél gedaan op het gevoel en wordt voor mensen in nood het geloof vaak als enige oplossing aangeboden. In de psychotherapie en zielszorg kwam bij deze mensen vaak naar voren, dat ze vóór hun bekeringservaring weinig problemen hadden. Maar daarna wel, omdat ze door de inhoud van het geloof vaak 'overspoeld' werden en er in de belevingswereld een tweespalt ontstond tussen de geestelijke dimensie en het praktische leven. Het is daarom belangrijk dat bij zulke gelegenheden de potentiële bekeerling goed wordt voorgelicht over waar het bij een persoonlijke beslissing om gaat. Vanzelfsprekend is in al deze gevallen een grondige nazorg in christelijke gemeenten onmisbaar, en wel zo, dat de bekeerlingen niet met dogmatische geestelijke kost van hoog niveau worden lastig gevallen, maar in een oriëntatie op hun eigen problematiek op het nieuwe fundament verder leren bouwen.

Prestatieprincipe

Een dogma, dat zeer sterk prestatiegericht is, heeft ook het gevaar in zich ziekmakend te werken. Het is namelijk zo, dat niet alle christenen prestatiegericht bezig moeten zijn, bijvoorbeeld: een echte christen is alleen hij, die elke dag 15 minuten in de Bijbel leest en bidt, enz. .... Dit is zeker niet goed als de betreffende persoon de goede voornemens voortdurend niet kan waarmaken. Het prestatieprincipe, wat in de westerse industriële landen succes en welstand gebracht heeft, is nooit gelijk te stellen aan het geestelijke principe van genade. Een christen, die met een gerichte probleemoriëntatie begeleid wordt, ontwikkelt op den duur 'vanzelf' een natuurlijke gezonde honger

naar Gods Woord en zoekt een individuele weg om de benodigde bijbelse informatie te ontvangen.

Individuele leiding

De genoemde vrijheid heeft ook veel elementen in zich van een moeilijke individuele leiding. Paulus erkende al dat er in het geloof geen uniformiteit is, die men dogmatisch vastleggen kan. Wat voor de één goed is, is voor de ander al lang niet meer goed. Iets wordt zonde voor me als ik het kan erkennen (Rom. 7:7, 14:20-23). Dit geldt natuurlijk niet voor de fundamentele geloofsbelijdenis, maar voor de individuele geloofsleiding in een groeiend heilingsproces.

Individuele leiding betekent het juist in moeilijke keuzes individueel naar de wil van God in vrijheid kunnen beslissen. Zoals het hier bedoeld wordt, is het ook een stukje leiding in het leven in eenzaamheid. Juist ook omdat de toerustingsprediking vaak te theoretisch en dus te weinig praktische hulp biedt. Deze toerusting door onderwijs moet er juist toe dienen,

We hebben ervaren, dat ook grote evangelisatieacties zeer problematisch kunnen uitwerken

dat men, zo gewapend, dagelijkse problemen kan oplossen en, als het moeilijk wordt, niet gelijk weer lastig gevallen wordt door faalangst.

Eigen zwakheid

Errare humanum est (lat.) betekent 'vergissen is menselijk'. Dat betekent dat ieder mens zich steeds weer kan vergissen. Deze stelregel is in ieder geval in het Woord van God verankerd. Als deze stelregel nooit in de leer van de zielzorgers naar voren komt, ontstaat er meestal een verkeerde projectie. De mening kan dan gauw postvatten, dat de ander zich nooit vergist; dat alles wat hij zegt en doet absoluut waar en zonder vergissingen is. De raadvrager blijft dan altijd de zwakke, de hulpbehoevende, de mislukkeling; de ander, in zijn hoge geestelijke positie, heeft dan (onuitgesproken) een aureool van absolute onfeilbaarheid van diep geestelijk karakter. Een dergelijke houding is niet alleen liefdeloos, maar ook onbarmhartig, zonder hart.

Woordverkondiging, zielszorg en therapie moeten, als ze in de context van liefde en solidariteit staan, ook steeds eigen falen inhouden. In Hand. 21:8-14 bericht Lucas over de aankomst van Paulus en zijn afvaart naar Caesarea. Een profeet, genaamd Agabus, kwam van Judea. Hij nam de gordel van Paulus en, zich de han-

den bindende, zei hij: "Dit zegt de Heilige Geest: De man, van wie deze gordel is, zullen de joden te Jeruzalem zo binden en uitleveren in handen der heidenen."

De aanwezigen, samen met de evangelist Filippus, smeekten Paulus niet naar Jeruzalem te trekken. Deze waarschuwing bevat een verstandelijke, menselijke houding. Als de Heilige Geest zegt dat Paulus in Jeruzalem lijden moet, is het, menselijkerwijs gesproken, toch logisch niet naar Jeruzalem te reizen? Deze raadgevers van Paulus wisten zogezegd beter dan de Heilige Geest hoe Paulus moest handelen. Ze waren uit angst voor lijden bereid met de Heilige Geest 'een loopje te nemen'. Hier wordt duidelijk, dat ook leraren, evangelisten en oudsten zich vergissen of, in bijbelse terminologie, zich vleselijk gedragen. Errare humanum est!!

Monocausaliteit

Monocausaal denken (het denken dat één enkele factor ergens de oorzaak van is), ook in geestelijke vraagstukken, heeft een ziekmakende uitwerking. Vaak hoor je het argument: omdat je dat gedaan of verzuimd hebt, gebeurt nu dit of dat in je

leven. Op het eerste gezicht klinkt zo iets wel logisch, maar hoeveel onrecht en liefdeloosheid wordt zo door christenen veroorzaakt. In de regel liggen zaken veel gecompliceerder. Vaak zelfs openbaart God de uiteindelijke reden niet. Maar het is vaker gemakkelijker een eenvoudiger en ongedifferentieerde vergelijking of berekening te maken en de ander nu eens eindelijk de waarheid (subjectief) te zeggen. Veel christenen worden door een dergelijke monocausale bewijsvoering voor hun falen diep gekwetst, wat ze soms nooit te boven komen.

Overgeestelijkheid

Vluchten in overgeestelijkheid bezit een eigen dynamiek. Het is gevaarlijk als we de motieven, die achter de overgeestelijkheid zitten, niet herkennen. God is in ieder opzicht logisch. Als (schijn)vroomheid als vluchtmechanisme gebruikt wordt, zal vroeg of laat teleurstelling het gevolg zijn. De vrucht (zegen) blijft uit; alles wat met geloof en kerk te maken heeft, zal weggegaan worden, omdat het in een bepaalde nood situatie ook niet geholpen heeft. Op deze wijze werken geloof en vroomheid net als alle drug, en bewerkt tijdelijk een bepaalde gemoedstoestand (high), maar achteraf komt de kater, het tekortsyndroom. Daarom is het gemeenschappelijk opwerken van geestelijke gevoelens op de zondag zeer problematisch en frustrerend

Disfunctionele systemen (gezin, kerk, organisatie, ...)

Er is qua basisfilosofie een groot onderscheid tussen het leiderschap en 'de rest' en géén gelijkwaardigheid en géén respect voor ieders uniciteit; er is veel nadruk op status en het eren van de leiders

Leiders willen hun zwakheden niet erkennen en ook niet hun afhankelijkheid van andere mensen (vaak: wegens pijnlijke ervaring met anderen)

Leiders ontkennen hun verlangen naar macht zodat het zich ongecontroleerd gaat manifesteren.

☹️ leiders zijn boven kritiek verheven; hun woord is altijd juist en waar (bijv. in het gezin: 'moeders wil is wet', of in een gemeente of parakerkelijke organisatie: 'ik heb speciale openbaring van God hierover ontvangen', 'ik ben / hij is! de enige met zoveel ervaring');

Leiderschap is geïsoleerd en staat niet open voor correctie

☹️ kritiek op het leiderschap wordt bestempeld als afvalligheid en wordt gestraft ('kinderen hebben niets in te brengen dan lege briefjes', 'heb je de preek van twee weken geleden dan niet gehoord?!');

Er zijn geen relaties met de buitenwereld; de buitenwereld wordt als 'fout' of bedreigend gezien (zowel op systeem- als op individueel niveau)

☹️ isolatie en eiland-visie, mensen worden afgesneden van anderen buiten het systeem; spreken met 'anderen' over 'interne zaken' wordt zwaar gestraft;

Naar de buitenwereld toe wordt een beeld van perfectie hooggehouden; fouten worden verhuld of tegengesproken, in het verleden mag je niet kijken.

Het is 'gewone leden' van het systeem (niet zijnde de leider(s)) verboden:

☹️ eigen gevoelens en/of gedachten te hebben (anders dan de gedachten en gevoelens zoals onderwezen door het leiderschap)

☹️ creatief te zijn (dit leidt nl. tot eigen gedachten en gevoelens);

☹️ zelf kennis of inzicht te hebben op enig terrein;

☹️ te denken dat ze zinvolle inbreng kunnen hebben (zwijgplicht).

Al deze zaken worden namelijk als bedreigend voor het leiderschap ervaren en dus sterk ontmoedigd

Het leiderschap heerst en eist.

Prestatie en voldoen aan regels zijn het belangrijkste.

Er heerst een sfeer van 'Befehl ist Befehl!'

Functionele systemen (gezin, kerk, organisatie, ...)

Er is een basisfilosofie van gelijkwaardigheid; iedereen heeft behoeften en iedereen heeft iets te bieden (leiders of niet maakt niet uit, dit is alleen een verschil in taak en verantwoordelijkheid; er is respect voor ieders uniciteit)

Leiders zijn zich sterk bewust van hun zwakheden en hun afhankelijkheid van God én van andere mensen

Leiders zijn zich bewust van hun natuurlijke hang naar macht en hebben maatregelen genomen (accountability) om zichzelf hiertegen te beschermen

☺️ er is een structuur waarin het leiderschap verantwoording aflegt aan alle betrokkenen in het systeem en/of aan een hogere autoriteit (bijv. andere christenen buiten het gezin of voor een gemeente: een hogere kerkelijke instantie die de betreffende gemeente heeft gesticht);

Leiderschap functioneert in teamverband (bijv. in het huwelijk: man en vrouw, in gemeente: oudstenraad) en staat open voor correctie

☺️ correctie en kritische vragen worden verwelkomd ('wat vinden jullie hiervan?', 'hoe voelt dit bij jullie aan?', 'o, ja, zó had ik 't nog niet bekeken, dat is een waardevolle suggestie!');

Er zijn zinvolle en open relaties met de buitenwereld bijv. met andere, soortgelijke systemen – die worden gezien als welkome en verrijkende aanvulling (zowel op systeem- als op individueel niveau);

☺️ leden worden aangemoedigd om ook relaties met anderen, buiten het systeem, te hebben;

Naar de buitenwereld toe wordt reëel met zwakheden en fouten omgegaan zonder deze te verhullen; hetzelfde geldt voor het verleden: dit mag gezien worden.

Alle leden (leider of niet maakt niet uit) worden geacht en uitgenodigd:

☺️ eigen gevoelens en/of gedachten te hebben (die mogelijk verschillen van de gedachten en gevoelens zoals beleefd door het leiderschap)

☺️ creatief te zijn (dit leidt nl. tot eigen gedachten en gevoelens);

☺️ zelf kennis of inzicht te hebben op enig terrein;

☺️ te denken dat ze zinvolle inbreng kunnen hebben en deze ook daadwerkelijk te uiten.

Al deze zaken worden namelijk als aanvullend voor het leiderschap ervaren en dus sterk aangemoedigd

Het leiderschap vervult een dienende rol.

Relaties en genade zijn het belangrijkste.

Er heerst een sfeer van 'we mogen samen leren'.

1 Soms is het niet de hoogste leider zelf die zijn leiderschap disfunctioneel maakt, maar een sub-leider die zich alleen veilig voelt bij die leider zo die nu is en dus alles gelijk wil houden. Deze schermt dan alle kritiek af, zodat de leider op den duur alleen komt te staan en af- of uitglijdt.

Onvolwassen leiders meten hun succes vaak alleen met het aantal bezoekers van de kerk.

voor de rest van de week (frustratie als veroorzaker van een depressieve aanval).

In het boek 'Bijbels omgaan met stress, deel 2' worden nog meer ziekmakende zaken genoemd waardoor individuele gelovigen ziek kunnen worden zoals: allerlei gewetensconflicten, wel of geen keuzevrijheid, een verkeerd begrip van vrijheid, uniformiteit, dingen verzwijgen, verkeerde accenten leggen, eigen zwakte, de 'krenten uit de pap pikken' en nog veel meer.

Een controlerende geest

Autoriteit en gezag zijn beladen onderwerpen in onze tijd. In de Bijbel is gezag altijd een afgeleid gezag van God (Ef. 5). Om bijbels gezag uit te kunnen oefenen moet men voldoen aan het mandaat van het gezag zoals de hoofdman in Luc. 7:6-8 duidelijk maakt. Je kunt bijbels gezag uitoefenen op je kinderen als je aan het mandaat voldoet ze in liefde te dienen en op te voeden in het geloof. Veelal wordt het uitoefenen van gezag los gemaakt van het mandaat (de voorwaarden die de Bijbel hieraan stelt) waardoor er zeer ongezonde situaties ontstaan. Als alle preken gaan over onderwerping aan geestelijke autoriteit of wanneer vragen over geld beschouwd worden als signalen van wantrouwen of ongehoorzaamheid, ontstaat er een klimaat van manipulatie die zeker ook ziekmakend uit kan werken. In een ongezonde kerk kan de voorganger de

plaats van Jezus innemen. Onvolwassen leiders meten hun succes vaak alleen met het aantal bezoekers van de kerk. Als er mensen weggaan, worden ze gauw teleurgesteld en die onzekerheid maakt dat ze langzamerhand een prediking ontwikkelen om mensen ervan te weerhouden naar een andere gemeente te gaan. Dat kan ertoe leiden dat mensen proberen bij de voorganger in de gunst te staan in plaats van God meer te gehoorzamen (Hand. 5:29). In Joh. 5:43, 44 zegt Jezus tegen de Farizeeërs: "Ik ben gekomen om Mijn Vader te vertegenwoordigen en u ontvangt mij niet. Maar wie uit zichzelf komt zal u wel ontvangen. Hoe kunt u tot geloof komen, gij, die de eer van elkaar behoeft en de eer die van de enige God komt, niet zoekt?" God wil open en eerlijke relaties. Iedere leider is net als andere gelovigen soms zwak en zondegevoelig. Toetsen en samen zoeken, en gedeeld leiderschap zijn belangrijke voorwaarden voor een gezonde kerk.

Een geheimzinnige en elitaire sfeer

Mike Fehlauer beschrijft in Charisma een geheimzinnige sfeer in de gemeente waar een gemeentelijk zich overgeeft aan een controlerend systeem. De leiding geeft dan elk individu een beperkte hoeveelheid informatie, die controlerend uitwerkt.

Als een leidinggevende iemand als een 'bedreiging' ervaart wordt er een strategie ontwikkeld waarbij gemeenteleden elkaar gaan wantrouwen op basis van gedeelde en selectieve informatie die de leiding geeft. Dit is het uitoefenen van ongezonde machtsspelletjes. Een dergelijke atmosfeer bevordert het nastreven van eigen ambities en zaait verdeeldheid en een vals gevoel van superioriteit. Dit laatste geeft een sterke 'wij en de ander' mentaliteit. Het kan een elitaire houding kweken, waarbij men gelooft dat er nergens anders zo'n goed evangelie gepredikt wordt. Ieder die wel eens een andere gemeente bezoekt, wordt gezien als een dissident. Het omgekeerde kan ook voorkomen dat er in de kerk door individuele gemeenteleden ongezonde machtsspelletjes worden uitgeoefend, zie hiervoor het artikel "Confrontatie met een pathologische antagonist" op onze website. Een gezonde gemeente respecteert en verheugt zich in de andere delen van het Lichaam van Christus. Een kerk waar Jezus centraal staat realiseert zich dat geen enkele denominatie of plaatselijke gemeente een gehele stad alleen kan winnen voor Christus. Een gezonde gemeente zal de activiteiten van andere gemeentes ook aanbevelen en niet roemen in een eigen geestelijke superioriteit. In Fil. 2: 2-4 zegt Paulus: "Maakt mijn blijdschap volkomen door eensgezind te zijn, één in liefdebetoon, één van ziel, één in streven, zonder zelfzucht of ijdel eerbejag, doch

in ootmoedigheid achte de een de ander uitnemender dan zichzelf; en ieder lette niet slechts op zijn eigen belang.”

Angst en liefdebanden

In het boek “De rode draak verslagen” geeft Jim Wilder aan dat gelovigen in kerken vaak een hechtingspatroon hebben dat heel ongezond uit kan werken (zie ook het vertaalde artikel ‘Angst en liefdebanden’ op <http://www.12accede.nl>). De dynamica van gezinnen of kerken kan gebaseerd zijn op schuldbanden, hoopbanden, ontkeningsbanden of een combinatie hiervan. Groepsleden begrijpen dat behoeften in hun groep bevredigd worden in de mate waarin deze gevoelens in elkaar opgewekt worden. Mensen zoeken anderen die dezelfde dynamica gebruiken, mensen die op dezelfde manier banden met anderen aangaan. Net zo als druggebruikers elkaar vinden, of fans van

country, square dancing of heavy metal; zo vinden ook mensen die zich verbinden op basis van lust, schaamte, schuld en verwerping elkaar. Vooral in kleine conservatieve kerken kan de samenbindende kracht niet de liefde van Christus zijn, maar schuldgevoelens, sterke sociale controle, eenzijdig leiderschap enzovoort. Het zijn sterke banden met elkaar die moeilijk te verbreken zijn en die erg veel overeenkomsten hebben met sekten en culten, waar de banden ook vaak door angst gesmeed zijn. Omgekeerd kunnen er ook bij grotere gemeenten nauwelijks echte banden met elkaar ervaren worden. De problemen die zwakke banden tussen mensen veroorzaken zijn enorm. Er zijn zwakke verbindingen van beide typen: liefde en angst. Samenvattend kun je zeggen dat zwakke banden (zwakke hechtingsrelaties) leveren:

- zwakke identiteiten;
- onvolwassenheid;
- angstige hechtingspatronen;
- armzalige motivatie;
- fragiele (hechtings)relaties
- onvermogen om goed met macht om te gaan
- door emoties beheerst gedrag
- afstandelijkheid en onvermogen om zich aan afspraken te houden

In veel traditionele en moderne christelijke bijeenkomsten wordt weinig tegemoet gekomen aan intense geestelijke behoeften. Deze christenen hebben geen idee hoe ze over het bestaan en de macht van geesten moeten denken of praten. Hun kerkelijke en gemeenschapsbanden zijn zwak. Ze vermijden alles wat met satan of het kwaad te maken heeft. Ze tonen geen vreugde wanneer beschadigde mensen binnenkomen met hun behoeften. Ze hebben geen kracht of relatie die sterk

genoeg is om ‘drakenliefde’ te weerstaan. Ze missen de levenskracht die nodig is om niet langer bang te zijn voor het duistere. We moeten weten wie we zijn en wat onze echte behoeften zal vervullen. Deze antwoorden, verkregen via sterke liefdebanden, zullen ons allemaal in staat stellen te groeien en de volwassen persoon te worden die we zijn met het nieuwe hart dat Jezus ons gegeven heeft. De context voor onze groei is het gezin van God, waarin we door geestelijke adoptie binnengaan. Voor vreemdelingen, weduwen en wezen wordt dit hun enige familie. Juist onder deze onverbonden, geïsoleerde mensen vinden we hen die uit destructieve cults komen. Een verlorene gezonde gemeenschap zal naar de pijn en narigheid die door het kwaad zijn veroorzaakt kijken en zeggen: “Je bent naar de goede plek gekomen. Wij weten hoe we hier mee om moeten gaan. Je kunt deel worden van een gezin dat nooit ophoudt. Die hechtingsrelatie kan beginnen met mij. Als je mijn God ook jouw God maakt zal mijn volk ook jouw volk zijn. Samen hebben we niets te vrezen want God is met ons.”

Tot slot

1 Timoteüs 6: 2b-5: “Leer en vermaan in deze zin. indien iemand een andere leer verkondigt en zich niet voegt naar de gezonde woorden (Hygienikos= gezondmakende woorden) van onze Here Jezus Christus en de leer der godsvrucht, dan is hij opgeblazen, hoewel hij niets weet.

©Gerard Feller;
Augustus 2010

Liter

Bijbels omgaan met stress deel 2 : Psychosomatische aspecten door dr. Kurt Blatter uitg. Promise via website www.stichting-promise.nl te verkrijgen

De rode draak verslagen

Door dr. Jim Wilder

Prijs € 24.95 via www.stichting-promise.nl

Gezonde en ongezonde systemen André H Roosma

<http://www.12accede.nl/disfunc.html>

Charisma, april 1999

Confrontatie met pathologische antagonist <http://www.stichting-promise.nl/artikelen/psychosomatische-onderwerpen/pathologische-antagonist.htm>

Hefbomen van k Over destructief

Inleiding

"Er is zoveel woede in de wereld.." sprak een politieofficier onlangs bij een regionale diploma-uitreiking van studenten van de Politieacademie. Ja, er is veel woede.. Het is merkbaar in de samenleving. Het is zichtbaar in de toename van (zinloos) geweld en vernieling. Het was zichtbaar op Koninginnedag 2009..

Er is woede.. Maar waar komt die woede vandaan? Waarin uit die woede zich en wat ligt er onder? Wat zijn de gevolgen voor de woedende mens zelf en zijn context?

Hoe kunnen hulpverleners mensen helpen om inzicht te krijgen in het onrecht, het zgn. destructieve recht (zie hieronder),

wat zij hebben opgebouwd in hun leven? En hoe kunnen ze geholpen worden om een keuze te maken geen (verder) destructief gedrag te vertonen teneinde de negatieve ervaringen in hun leven om te bouwen tot iets positiefs, zodat ze kunnen worden tot de mens die ze bedoeld zijn? En zodat God tot Zijn doel kan komen in hun leven en de schade voor het nageslacht beperkt wordt?

Wat is destructief recht?

Binnen de Contextuele Benadering staat centraal de balans van geven en ontvan-

gen, de zogenaamde relationele ethiek. Ieder mens heeft het nodig te ontvangen, ieder mens heeft de mogelijkheid iets te geven. Het is rechtvaardig om te mogen ontvangen, zeker wanneer je kwetsbaar bent en afhankelijk. Het is ook rechtvaardig om te kunnen geven, om zodoende bij te kunnen dragen aan het welbevinden van anderen.

In ieder mens vindt- onbewust -een proces plaats van het bijhouden van wat er gegeven en ontvangen wordt. Daarin moet een zekere balans bestaan, ook al is het logisch dat een kind het meer nodig heeft te ontvangen dan te geven. Soms wordt deze 'registratie' vergeleken met een boekhouding, waarin een bankrekening bijgehouden wordt van uitgaven

Destructief recht is een ethisch gegeven. Het is niet zichtbaar, het is niet meetbaar.

waad naar goed. recht

en inkomsten. Nagy, de grondlegger van het Contextuele Denken, sprak wel over een Grootboek, al heeft hij in latere tijden de vergelijking van een weegschaal meer gebruikt.⁽¹⁾

Geven en ontvangen is in iemands leven vrijwel nooit perfect in balans. Wanneer men in zijn jonge jaren niet de aandacht, liefde, zorg, voeding, erkenning, stimulansen en bevestiging ontvangt die een kind nu eenmaal nodig heeft, is er sprake van een tekort. De weegschaal raakt uit balans. Of er nu sprake is van aangedaan onrecht of toebedeeld onrecht, er is een tekort. Dit tekort heeft de waarde van een onbetaalde rekening, een tegoed wat nog ingevorderd of opgeëist kan worden. We noemen dit in de contextuele benadering Destructief Recht (DR) of Destructief Gerechtigde Aanspraak (DGA).

Een definitie van destructief recht

Daar waar iemand onrecht wordt aangedaan, waar iemand niet ontvangt waar hij of zij redelijkerwijs recht op heeft, of waar iemand niet in staat werd gesteld te geven of teveel gaf zonder daar iets voor terug te ontvangen, ontstaat destructief recht.⁽²⁾

Annelien was een 'ongelukje', dat werd haar al vroeg duidelijk gemaakt. Ze was niet verwacht en niet gewenst. Haar ouders dronken teveel, hadden vaak ruzie en het ging er soms heftig aan toe in huis. Ze maakte zich dan zo klein mogelijk om niet op te vallen, anders werd de boosheid op haar afgereageerd. Even leek de situatie tot rust te komen toen pa gedwongen werd het huis te verlaten. De 'oom' die

daarna voor haar vader door moest gaan vergreep zich aan haar toen ze nog heel jong was.

Annelien kwam in een pleeggezin terecht toen ze nog geen tien was. Vanaf dat moment werd ze – volgens iedereen – een onhandelbare puber.

Een gegeven

Destructief recht is een ethisch gegeven. Het is niet zichtbaar, het is niet meetbaar.

Op zich hoeft het niet schadelijk te zijn. Het punt is, hoe gaat men ermee om?

Hoe meer iemand ervaart dat er onrecht is in zijn leven, hoe meer hij zal neigen naar destructieve handelingen. Dat geldt vooral wanneer mensen niet bij machte zijn om hun mond open te doen. Vaak is er ook sprake van een taboe. Wanneer de vuile was niet buiten mag worden gehangen, wanneer een kind onder dreiging tot zwijgen wordt gedwongen, is dat een opeenstapeling van destructief gerechtigde aanspraak.

Juist wanneer mensen – vanuit familietraditionele, culturele of religieuze oorzaken – belemmerd worden in het uiten van frustraties, woede, rouw en teleurstelling, zullen zich meer ondergrondse negatieve patronen ontwikkelen, dan wanneer men

de vrijheid heeft te uiten waar men last van heeft.

Voor alle duidelijkheid, het gaat hier uiteraard niet om juridisch recht, alsof iemand die veel onrecht heeft ervaren een geldig excuus heeft om wraak te nemen.

Dat dit verwarring kan geven blijkt uit wat een gefrustreerde vrouw eens zei: "Ik baal van al die borderliners in mijn omgeving! Als ik iets fout doe moet ik 'sorry' zeggen of de consequenties op me nemen, en zij hebben altijd een excuus. Ik zou haast willen dat ik het ook had!"

Gevolgen van een onbalans in geven & ontvangen

Wanneer mensen geen betrouwbaarheid en veiligheid ontvangen hebben, heeft dat vaak ernstige gevolgen.

Men meent 'het destructieve recht' te hebben om:

- anderen af te wijzen of te wantrouwen
- zich af te sluiten van werkelijk contact met anderen
- herstel of erkenning op te eisen van anderen
- wraak te nemen op onschuldige derden
- de pijn van anderen te bagatelliseren

Het kan mensen vervreemden van God of kerk, wat vaak weer extra pijn meebrengt vanwege de familie- en vriendencontacten.

Zo was er een vroedvrouw die tegen bevallende vrouwen tekeer ging wanneer zij schreeuwden van de pijn: 'Hou je mond, je weet niet wat pijn is!' Ze had in een Jappenkamp gezeten.

■ zich als slachtoffer op te stellen

Mark verwoordde het als volgt: "Ze wisten op school toch wat ik voor ellendige jeugd had gehad? Hoe konden ze dan van mij verwachten dat ik een brave leerling zou zijn? Als er iemand een geldige reden had om dwars te zijn was ik het toch wel?"

Andere mogelijke gevolgen:

■ DGA kan leiden tot zelfdestructief

gedrag, wanneer men als troost voor het geleden onrecht zichzelf verwent met overmatig snoepen, drugs of drank gebruiken of welk ander verslavend gedrag dan ook.

Enige tijd geleden werd in de bezoekers-restaurants van ziekenhuizen reclame gemaakt met de slogan: 'Als er één het verdient bent u het wel'.

■ Destructiviteit kan de vorm hebben van geen zorg dragen voor zichzelf en geen verantwoordelijkheid nemen voor relaties. Dan staat de balans van geven en ontvangen dus volledig stil.⁽³⁾

■ Bovendien leidt DR vaak tot onmacht om werkelijk te ontvangen en te geven. Een kind raakt daarin beschadigd als het niet in vrijheid mag ontvangen, wanneer er bij elk ontvangen steeds iets dwingend tegenover staat. Ook het kind wat geen erkenning heeft gevonden en eindeloos op zoek blijft naar aandacht en het gezien worden, zal niet ontvangen maar opeisen. Evenals het meisje dat ontdekt dat ze slechts waardering krijgt wanneer ze zich grenzeloos aanpast, waardoor ze niet werkelijk vrij is om te geven.

Else-Marie van den Eerenbeemt schrijft:

Als Hij echt een God van liefde is, dan mag Hij wel wat aardiger voor me zijn". Iemand moet de rekening betalen voor hun pijn. Vaak wordt alle boosheid dan geprojecteerd op God of 'De Kerk', waarmee men wellicht denkt een zondebok te hebben. Helaas zijn christenen (ook) niet de personen die ze zouden moeten zijn, waardoor ze andere mensen beschadigen. Veel voorkomende, en vaak terechte, verwijten zijn: "Ze zijn zo schijnheilig, die kerkmensen.., ze weten het allemaal zo mooi te vertellen, maar ondertussen..'. Ook veroordeling is vaak een grote wond bij ex-christenen. Wanneer ze teleurgesteld de kerk (en soms ook God) verlaten leidt dit nogal eens tot isolement, eenzaamheid en het verlies van waardevolle hulpbronnen.

- Bovendien, wanneer iemand een grote innerlijke verwonding heeft opgelopen, en daar niet mee naar God en/of een pastoraal werker of hulpverlener gaat, leidt dit vaak tot bitterheid, wrok en onvergevingsgezindheid. Dit kan weer tot gevolg hebben dat men belemmerd wordt in zijn persoonlijke ontwikkeling en geestelijke groei.

Daardoor wordt Destructief Recht zichtbaar in woede. Ofwel geuite woede, bijvoorbeeld in vandalisme, extreme uitingen, zinloos geweld. Ofwel bevroren woede, die vaak zichtbaar wordt in depressies en psychische of fysieke klachten. Het gevolg is dat niet alleen de persoon in kwestie, maar ook zijn of haar hele context daaronder te lijden heeft.

Een rekening die rouleert

Er is een sterk gerechtvaardigd gevoel om op te komen voor zichzelf, maar wanneer dit ten koste gaat van onschuldige derden, is er sprake van een nieuw onrecht. Onrecht wat – helaas – vaak niet gezien wordt door degene die het 'bewerkt'.

Menno was in zijn jeugd ernstig verwaarloosd en vernederd. Hij voelde zich gekwetst tot in het diepst van zijn ziel. Hij nam afstand van zijn ouders en wilde hen nooit meer zien. Hij verbood zijn vrouw en kinderen contact op te nemen met zijn familie. De grootouders hadden 'hun recht verspeeld' om hun kleinkinderen ooit te zien.

Ooit erkende hij in tranen: "Ik wilde het anders doen dan mijn vader.., maar ook ik sta steeds te schreeuwen tegen mijn dochtertjes. Maar goed, ik heb één troost: zolang het niet erger wordt dan wat ik heb meegemaakt, heb ik het in elk geval beter gedaan dan mijn vader, dus heb ik mijn doel bereikt"

Een ophoping van onrecht leidt meestal tot een grote wond, waarbij het eigenlijk

geen verschil maakt of men nu beschadigd is door onrecht wat door anderen is aangedaan, door verdelend onrecht (de ellende die er nu eenmaal in de wereld is door de vloek die over de wereld ligt) of door ernstige tekorten die een kind heeft opgelopen in zijn (vroeg) jeugd. Nooit mogen geven is evenzo een vorm van onrecht, waardoor iemand niet bevestigd wordt in zijn bestaan.

Spiraal van onrecht

In onderstaande afbeelding is heel duidelijk te zien hoe een negatieve spiraal kan ontstaan wanneer iemand een ervaring heeft van onrecht. In de relationele ethiek geldt dit als destructief recht. Het gevolg voor het gedrag is dat men gaat 'nemen' of 'opeisen', wat een daad is van destructief gedrag. In de ethische consequenties naar derden is dit een nieuw onrecht, wat leidt tot schuld van de veroorzaker. Bij het slachtoffer is vervolgens ook een ervaring van onrecht. Er is sprake van een roerende rekening: mensen die beschadigd zijn, beschadigen vaak weer anderen. (zie afbeelding 1a)

Inzicht: Een hefboom tot verandering

Het is duidelijk dat het leunen op destructief recht desastreuze gevolgen kan hebben. Dat leidt tot de vraag: Hoe kan dit voorkomen worden?

Vanuit loyaliteit is een mens geneigd om voor de volgende generatie iets recht te trekken. Tenminste, de intentie is daar. Juist wanneer iemand weet wat hij tekort gekomen is, neemt hij zich voor: Ik zal het later beter doen!

Wanneer een mens de schadelijke gevolgen van destructief gerechtigde aanspraak gaat inzien, kan dat helpe om juiste keuzes te maken en positieve stappen te zetten. Als men een hulpbron mag zijn voor zijn context, zijn nageslacht, maakt het dat men zich een gewaardeerd mens kan voelen.

Wanneer men besluit niet te willen leunen op destructief recht, maar integendeel wil investeren in de zorg voor het nageslacht, bouwt men constructief recht op, waarmee men tot een stuk waardevolle zelfvalidatie kan komen: "Ik neem een krachtadig wilsbesluit: ik ben niet langer slachtoffer, ik neem mijn verantwoordelijkheid en investeer in mijn familie! Mijn kinderen zullen een betere toekomst voor ogen hebben dan ik had" Zo'n houding verdient erkenning! (zie afbeelding 1b)

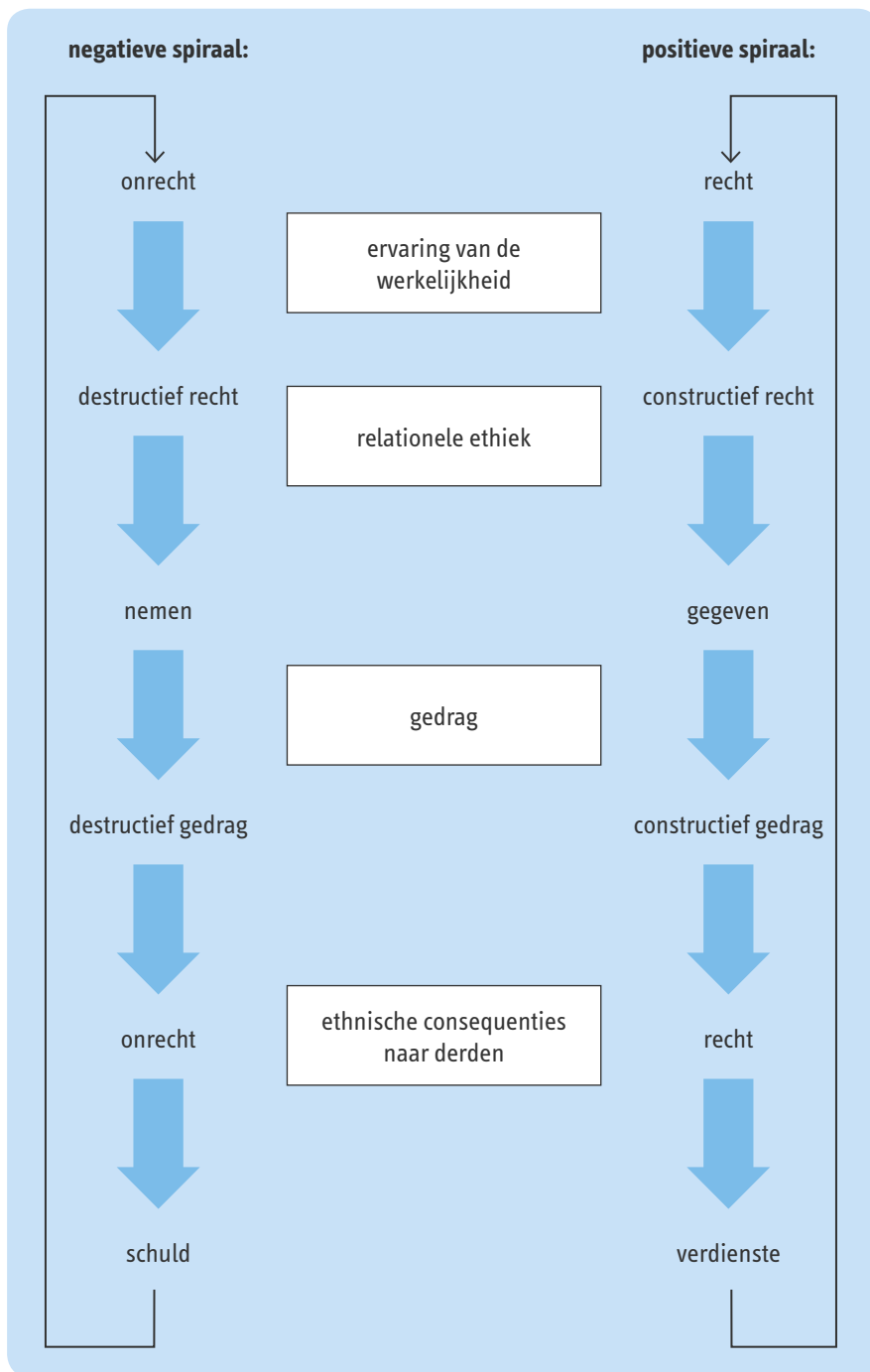
Andere hefboomen naar herstel

- betrouwbare hulpbronnen in de familie
Vaak zijn de mensen van dichtbij een belangrijke bron van beschadigingen, maar meestal zijn ook juist zij degenen

"Het komt nogal eens voor dat ouders, zeker moeders, in hun verlangen de gezinssituatie zo lang mogelijk vast te houden, blijven doorzorgen voor hun kinderen, zonder iets terug te willen ontvangen. Daarmee maken ze onbedoeld hun kinderen onvrij. Ze geven hun niet de gelegenheid het recht op autonomie te verdienen en daarmee de mogelijkheid vrij hun eigen keuzes te maken.⁽⁴⁾

- Het kan mensen vervreemden van God of kerk, wat vaak weer extra pijn meebrengt vanwege de familie- en vriendencontacten. Vaak genoeg roepen mensen in hun onmacht, boosheid en frustratie: "Waar is God dan? Hij had die ellende toch kunnen voorkomen?"

Afb. 1a. De negatieve spiraal: 'Hurt people hurt people'

die kunnen bijdragen tot een vorm van herstel.

- erkenning voor de pijn
Wanneer men als volwassen kind in staat is de pijn uit de jeugd te bespreken met de ouders, ("weet je waar ik nog steeds last van heb?") en men krijgt van hen een stuk erkenning in de vorm van woorden als: "Tjonge, dat is voor jou ook niet gemakkelijk geweest!", dan kan dat balsem op de wonden zijn.
- erkenning voor de geboden zorg
Op zich hoeft het niet schadelijk te zijn wanneer kinderen helpers zijn in het gezin waarin ze opgroeien, zeker wanneer moeder bijvoorbeeld enige tijd ziek is of vader buitenshuis. Het is wel belangrijk

dat de ingezette zorg gezien en erkend wordt.

Ook wanneer een kind na jaren nog eens te horen krijgt dat het de ouders zo goed heeft gedaan, dat het kind steeds de vrede wilde bewaren of zelf niet lastig wilde zijn omdat de ouders al genoeg zorgen hadden, kan dat helend zijn. Rechtstreekse erkenning van 'geven' levert innerlijke vrijheid op.⁽⁵⁾

- inzicht in de bovenliggende generaties, komen tot ontschuldiging
Iemands ouders zijn ook de mensen geworden die zij zijn door hun achtergronden en geschiedenis, door de feiten en de manieren waarop er met hen werd omgegaan, door hun beschadi-

gingen en tekorten. Inzicht in deze achterliggende problematiek kan helpen te beseffen dat er geen sprake is van SCHULD van de ouders.

Overigens wil dit niet zeggen dat er geen fouten zijn gemaakt of dat het allemaal niet zo erg is wat er gebeurd is. Ontschuldiging kán te snel gegeven worden. Wanneer eerst de pijn en de consequenties van het gebeurde onder ogen zijn gezien, pas dan kan een poging in het werk worden gezet om tot exoneratie of ontschuldiging te komen.⁽⁶⁾

- de gemeente als betrouwbare context
Niet iedereen heeft een familie waarin het mogelijk is om resten van betrouwbaarheid te exploiteren. Het is dan ook van het grootste belang dat christelijke gemeenschappen een veilige context bieden aan iedereen. Jim Wilder heeft samen met anderen in het Life-model hiervoor waardevolle richtlijnen gegeven.⁽⁷⁾
- vergeving
Het is voor een christenhulpverlener een extra hulpmiddel om de diepte van vergeving met de cliënt te bespreken. Daarbij moet bedacht worden dat vergeving vaak een proces is dat geruime tijd kan nemen. Vergeving kan niet opgeëist

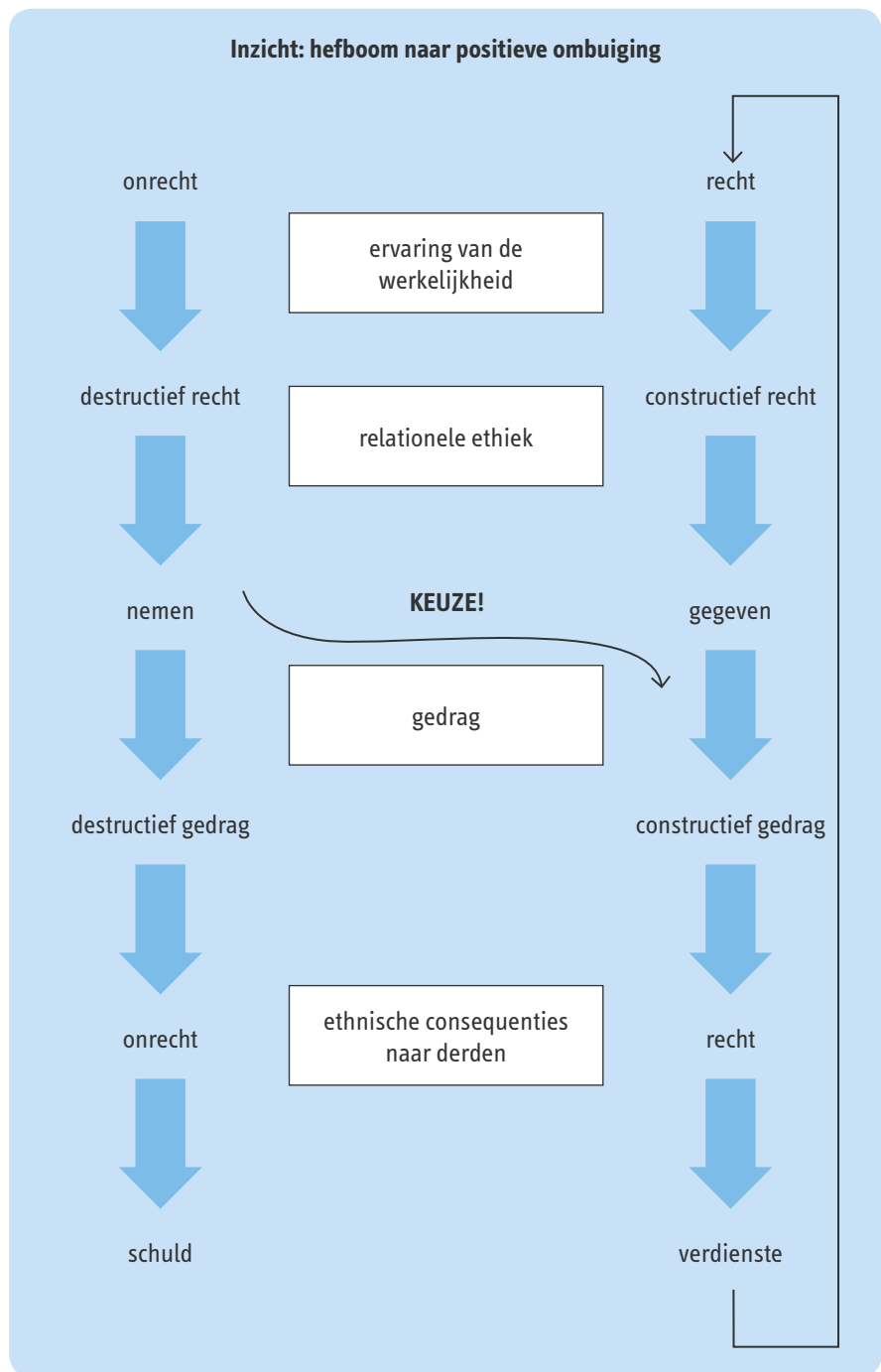

worden, vergeving moet wél gevraagd worden. Men kan onderscheid maken tussen niet willen of niet kunnen vergeven, waarbij mag worden opgemerkt dat God het van ons vraagt. En zou Hij iets van ons vragen wat we – met Zijn hulp – niet zouden kunnen doen? Vaak helpt het al wanneer mensen uitspreken dat ze vergevingsgezind willen zijn. God kan de rest dan door hen heen werken, ook al gaat dat soms nog in 'levels'. Het bovennatuurlijke vergeven, wat we alleen met Gods hulp kunnen bereiken, kan mensen in de vrijheid zetten, en innerlijke genezing en heling op een diep niveau bewerken.

- leren geven en ontvangen
Hanneke Meulink-Korf schrijft in haar boek 'De onvermoede derde': Een eigen bestaan opbouwen op persoonlijke titel is misschien nog moeilijker wanneer een mens als kind in zijn geven sterk werd beknot, dan wanneer een kind te weinig kreeg.⁽⁸⁾ En even later: dat een kind persoon wordt, niet alleen door zorg en betrouwbaarheid te ontvangen maar ook door te kunnen geven.⁽⁹⁾ Het is voor cliënten van wezenlijk belang dat zij zich bewust worden van hun eigen behoeften en verlangens, en dat zij deze kenbaar maken. Tot de meest destructieve en vertrouwen-vermietigende menselijke neigingen behoort de slaafse neiging om het mensen naar de zin te maken, liever dan het risico te nemen hen te bezeren door uit te spreken wat we nodig hebben en verlangen.⁽¹⁰⁾ Het is een beetje dubbel met dit probleem, want iemand met destructief recht heeft zelden het vermogen om zich hiervan bewust te zijn, en de durf hier rechtstreeks over te spreken. Aan de andere kant bouwt het iemands zelfbeeld op wanneer hij leert de vrijheid te nemen om dit bespreekbaar te maken.

Conclusie

Er is veel woede in de maatschappij. Veel

Afb. 1b. Hefboom naar positieve ombuiging

onrecht ook. Maar het onrecht hoeft niet het laatste woord te hebben! Er ligt een mooie taak voor contextuele en pastorale hulpverleners om de getroffen mensen het inzicht te geven en voor de uitdaging te stellen om Destructief Recht om te buigen naar Constructief Recht.

Zo komt de Contextuele Benadering al met al heel dicht bij het bijbelse 'kwaad met goed vergelden'. Zie bijvoorbeeld Romeinen 12:21: "Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede" en Romeinen 12:17: "Vergeldt niemand kwaad met kwaad; hebt het goede voor met alle mensen". Wellicht dat dat de reden is dat veel christenen

zich aangesproken voelen door deze vorm van hulpverlening.

Wel willen we hierbij uitdrukkelijk vermelden dat deze keuze (kiezen voor het goede) alleen helpt wanneer iemands 'geven' of investeren in het nageslacht werkelijk een geven in vrijheid is, een vrijwillige keuze. Geven uit angst of verplichting bouwt een nieuwe onbalans op en zal zodoende niet het gewenste resultaat bewerken.

Als mét het inzicht, de bewustwording, iemand komt tot deze keuze, kan men een nieuwe impuls ontvangen om in geestelijke groei en persoonlijke ontwikkeling

toe te kunnen nemen. Zo kan de mens meer en meer tot zijn doel komen. Dit zal zijn tot eer van God en tot zegen van de persoon zelf, alsmede van zijn context en zijn nageslacht.

Het is mijn passie om mensen te helpen vanuit gebrokenheid, en via herstel te komen tot echte intimiteit en vrijheid, in verbondenheid met hun hemelse Schepper als belangrijkste context. Het is mijn verlangen dat dit artikel daaraan bij mag dragen.

Hinke Smit

Hinke Smit is geboren in 1957, dertig jaar gehuwd met Klaas Braam en moeder van 4 dochters, van wie er twee getrouwd zijn. Ze is beppe van drie kleinkinderen. Afgelopen zomer is ze afgestudeerd aan de CHE als Contextueel Hulpverlener. Ze heeft inmiddels haar eigen praktijk www.ontvangenomvrijtezijn.nl. Daarnaast is ze werkzaam in een praktijk voor psychosociale, maatschappelijke en pastorale hulpverlening in Eelde.

Meer lezen?

www.buitenwoel.web-log.nl

Voetnoten

- (1) Catharine Ducommun-Nagy, Van onzichtbare naar bevrijdende loyaliteit, Leuven 2008, blz. 52

- (2) M. Michielsen, W. van Mulligen, L. Hermkens, Leren over Leven in Loyaliteit, toelichting bij de contextuele begrippen, blz. 280
 (3) Else-Marie van den Eerenbeemt, Door het oog van de familie, blz. 83
 (4) Else-Marie van den Eerenbeemt, Door het oog van de familie, blz. 93
 (5) Else-Marie van den Eerenbeemt, De liefdesladder, blz. 38

- (6) Terry Hargrave, Presentatie Studiedag CHE 27-10-'09
 (7) Jim Wilder e.a., Leven naar Gods plan – Het Life model.
 (8) Hanneke Meulink-Korf & Aat van Rhijn, De onvermoede derde, blz. 39
 (9) Hanneke Meulink-Korf & Aat van Rhijn, De onvermoede derde, blz. 107
 (10) M. Michielsen, W. van Mulligen, L. Hermkens, Leren over Leven in Loyaliteit, blz. 57

Literatuur

- Ivan Boszormenyi-Nagy & Barbara Krasner, Tussen geven en nemen, Haarlem 2005
 Catharine Ducommun-Nagy, Van onzichtbare naar bevrijdende loyaliteit, Leuven 2008
 Else-Marie van den Eerenbeemt, Alle dochters!, Haarlem 2008
 Else-Marie van den Eerenbeemt, De liefdesladder, Amsterdam/Antwerpen 2006
 Else-Marie van den Eerenbeemt, Door het oog van de familie, Amsterdam 2009
 Hans Groeneboer, Broers en zussen, Gorinchem-Amsterdam 2009
 Hanneke Meulink en Aat van Rhijn, De onvermoede derde, Zoetermeer 2005
 M. Michielsen, W. van Mulligen, L. Hermkens, Leren over Leven in Loyaliteit, Leuven/Voorburg 2007
 Jim Wilder e.a., Leven naar Gods plan – Het life model

Het Prof.dr. G.A. Lindeboom Instituut, centrum voor medische ethiek

Het Prof.dr. G.A. Lindeboom Instituut is een wetenschappelijk studiecentrum dat vanuit de christelijke levensbeschouwing de besluitvorming over ethische kwesties in de politiek en de gezondheidszorg tracht te beïnvloeden. Verder ondersteunt het artsen, verpleegkundigen en zorginstellingen bij ethische en levensbeschouwelijke vragen in de zorgverlening. Belangrijke middelen daarbij zijn het verrichten van onderzoek, al dan niet met externe participatie en financiering, publicatie en onderwijsactiviteiten. De doelstelling van het instituut is het bevorderen en handhaven van Bijbels verantwoorde waarden en normen in de gezondheidszorg.

Achtergrond

Onder invloed van nieuwe medisch-technische mogelijkheden en het steeds meer wegvallen van een gemeenschappelijke ethiek in de samenleving groeide de behoefte aan grondige doordenking en duidelijke bijbels verantwoorde normering van het medisch handelen. Deze behoefte vormde de aanleiding tot de oprichting van het Prof.dr. G.A. Lindeboom Instituut in 1987.

Activiteiten van het Lindeboom Instituut

Door middel van studie en onderzoek, voorlichting en onderwijs, documentatie en publicaties wil het Lindeboom Instituut bijdragen aan een bijbels verantwoorde medische ethiek. Hierbij staan onderwerpen waarmee in het bijzonder christelijke normen en waarden zijn gemeoid centraal.

Vanwaar de naam 'Lindeboom Instituut'

Het Lindeboom Instituut is genoemd naar Prof.dr. G.A. Lindeboom (1905-1986). Hij was hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en doceerde daar Inwendige Geneeskunde en Encyclopedie der Medische Wetenschappen. Daarnaast heeft hij zich beziggehouden met medisch-ethische vraagstukken. Door middel van talloze publicaties en activiteiten in vele organisaties heeft hij zich ingezet voor een bijbels verantwoorde medische ethiek. Een keuze uit zijn werk is in boekvorm gepubliceerd als deel 1 van de Lindeboomreeks. Uit dankbaarheid voor het vele werk dat hij op medisch-ethisch gebied heeft verricht en om uit te drukken dat het Instituut vanuit dezelfde geestelijke achtergrond dit werk wil voortzetten, is zijn naam eraan verbonden

Participanten

Het Prof.dr. G.A. Lindeboom Instituut is opgericht door de Christelijke Hogeschool Ede, de Nederlandse Patiënten Vereniging en de Stichting Schuilplaats (deze heeft zich per 1 januari 2000 teruggetrokken). Van 1993 tot 1 januari 2010 participeerde ook de Gereformeerde Hogeschool Zwolle in het instituut. In 2001 zijn Stichting Levensbeschouwing in Zorg en Welzijn en Eleos, stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg, als participant toegetreden.

De participerende organisaties benoemen de bestuursleden van het Lindeboom Instituut en dragen in belangrijke mate bij aan de instandhouding ervan.

Dr. A.S. Groenewoud
Directeur

Prenatale diagnostiek christelijk-ethisch

Bij iedere zwangerschap komt bij de ouders wel eens de vraag op of het kindje wel gezond is. Gezondheid is een groot goed, maar is in onze zondige en gebroken wereld geen vanzelfsprekendheid, maar altijd weer teken van Gods goedheid.

Ongeveer 4% van alle baby's heeft bij de geboorte een meer of minder ernstige aandoening, die echter niet altijd onmiddellijk duidelijk is. Sommige aanstaande ouders hebben een hoger risico dan anderen op een kind met een aangeboren aandoening. Met behulp van prenatale diagnostiek is het mogelijk reeds voor de geboorte complicaties bij de zwangerschap en een toenemend aantal ziekten en aandoeningen van het ongeboren kind vast te stellen. Met prenatale diagnostiek wordt dus bedoeld: onderzoek bij de menselijke vrucht vóór de geboorte. Dit brengt ook altijd een ingreep mee voor de vrouw, de moeder van dat ongeboren kind. We zullen hieronder de voornaamste methoden van prenatale diagnostiek noemen.

Technieken

Het minst ingrijpend voor de moeder is de echo. Meestal wordt die gemaakt ter begeleiding van de zwangerschap: hoe groot is de baby, ligt hij goed, hoe ligt de placenta, etc.? Met de moderne echoscopie kunnen ook allerlei aangeboren afwijkingen worden vastgesteld, die soms onverwacht worden gevonden. Vanaf de 15e of 16e zwangerschapsweek is een vruchtwaterpunctie mogelijk. Door onderzoek van het vruchtwater, waarin huidschilfers van het ongeboren kind zitten, kan men een toenemend aantal aandoeningen bij de vrucht vaststellen. De vruchtwaterpunctie brengt een gering extra risico op een miskraam (0,5 – 1%) met zich mee. Soms is vruchtwateronderzoek laat in de zwangerschap gericht op een eventuele behandeling van het kind vóór de geboorte (bijvoorbeeld bloedtransfusie bij Rhesus-antagonisme), of onmiddellijk na de geboorte, eventueel na vervroegde, ingeleide baring. De zogenaamde vlok-

kentest is mogelijk vanaf de 10e tot 12e zwangerschapsweek. Daarbij wordt via de baarmoederhals of via de buikwand wat weefsel (enkele 'vlokken') van de placenta weggenomen. Onderzoek hiervan kan aangeven of het ongeboren kind een van de aandoeningen heeft waarop men onderzoekt. Het risico dat dit onderzoek een miskraam veroorzaakt, varieert van 1 - 2%.

Aan wie wordt prenatale diagnostiek aangeboden?

Niet aan alle zwangere vrouwen wordt een vruchtwaterpunctie of vlokentest aangeboden. Hier moet een indicatie voor zijn. Er moet een verhoogde kans bestaan dat het kind een aandoening heeft. Dit is vooral het geval in de volgende situaties:

- er komt een erfelijke aandoening voor bij (een van) de ouders of bij familieleden;
- er is eerder een kindje geboren met een (mede) erfelijk bepaalde aandoening;
- de moeder is (in de 18e zwangerschapsweek) 36 jaar of ouder (de kans dat een kind een chromosomale afwijking heeft neemt toe naarmate de moeder ouder is).

In dergelijke gevallen behoort het zelfs tot de verantwoordelijkheid van de arts of verloskundige om op de mogelijkheid van prenatale diagnostiek te wijzen. Maar de patiënt hoeft van dit aanbod geen gebruik te maken.

Waarom wordt prenatale diagnostiek uitgevoerd?

Zoals we zagen is de echo meestal en de vruchtwaterpunctie in enkele gevallen gericht op begeleiding van de zwangerschap en soms op het tijdig behandelen van een aandoening bij het ongeboren kind. Maar meestal is een behandeling van een aangeboren aandoening niet mogelijk. In verreweg de meeste gevallen worden vruchtwaterpunctie en vlokentest aangeboden en, als de toekomstige ouders dat willen, uitgevoerd om na te gaan of het kind dat wordt verwacht een

bepaalde aandoening heeft. Soms willen de aanstaande twee ouders dat graag weten om zich te kunnen voorbereiden op de geboorte van een kindje met die aandoening. Maar in de meeste gevallen laten ze het ongeboren kind aborteren om zo de geboorte van een baby met die aandoening te voorkomen. Op de mogelijkheid van een dergelijke selectieve abortus wordt door de hulpverleners ook uitdrukkelijk gewezen. Maar het blijft in principe de keuze van de vrouw.

Waarom geen prenatale diagnostiek?

Niemand hoeft prenatale diagnostiek te laten uitvoeren en niemand hoeft te laten aborteren, ook niet nadat een aandoening is vastgesteld. Soms laten zorgverleners merken het maar raar te vinden als men het ongeboren kind niet wil 'laten nakijken', of niet wil laten 'weghalen' als het 'niet goed' is. Maar eigenlijk gaan ze dan al hun boekje te buiten. Soms worden ouders er door hun omgeving op aangekeken als ze bijvoorbeeld een (verstandelijk) gehandicapt kindje hebben gekregen, waarvan men de geboorte door abortus had kunnen voorkomen. Maar gelukkig is

nostiek – een che belichting

het aan de toekomstige ouders daarover te beslissen. Vanuit menselijk gezichtspunt gezien dan, want vanuit christelijk standpunt gaat het niet maar om een vrije menselijke keuze. Het is namelijk niet aan ons om zo over het leven te beschikken. Uit de Bijbel weten we dat de mens geschapen is door God, in relatie met God. Daarom verdient het leven van iedere mens bescherming (vgl. Gen. 1:26-28, Gen. 9:5, 6). Niet om wat die mens in zichzelf is en kan, maar omdat God de Schepper en Eigenaar is, wiens Scheppersliefde naar ieder mens uitgaat. De grond voor de beschermwaardigheid van de mens is dus niet zijn gezondheid of vermogens. Daarom vervalt die beschermwaardigheid ook niet als de mens ziek of gehandicapt is. Dit geldt ook voor de mens vóór de geboorte. De geboorte van een kindje met een erfelijke of aangeboren aandoening kan de ouders veel zorgen en verdriet

bezorgen en bij erfelijke ziekten kan het soms ook veel lijden voor het kindje zelf meebrengen. We mogen dit niet onderschatten. Dat ouders geweldig opzien tegen het krijgen en opvoeden van een gehandicapt kind, is heel begrijpelijk. Zeker nu de betrokkenheid en de ondersteuning vanuit de samenleving geringer lijken te worden. Dat selectieve abortus plaatsvindt in onze samenleving is dan ook niet alleen een moreel probleem voor de betreffende ouders, maar ook voor de samenleving. Voor christenen ligt hier de belangrijke taak om, behalve met de mond, ook daadwerkelijk voor de beschermwaardigheid en de zorg voor mensen met een handicap op te komen.

Prenatale diagnostiek en samenleving

Medisch-technische mogelijkheden als de prenatale diagnostiek zijn geen moreel

neutrale middelen die individuele mensen gebruiken om bepaalde doelen te verwirkelijken en waarvan alleen het specifieke gebruik moreel goed of verkeerd is. Technieken vormen de belichaming van een bepaalde visie op wereld, mens en leven, van een levenshouding en een streven. Het gebruik ervan bevordert die visie, die levenshouding en dat streven, en beïnvloedt zo de samenleving. En dit des te sterker naarmate de symboolwerking ervan sterker is en het gebruik meer geïnstitutionaliseerd. Dit is bij de prenatale diagnostiek in vrij hoge mate het geval. Zo bezien is het geïnstitutionaliseerde aanbod van prenatale diagnostiek met het oog op de mogelijkheid van selectieve abortus niet slechts een medische techniek om in individuele situaties lijden te voorkomen. Het is tevens uitdrukking van een cultureel bepaalde levenshouding. Een houding die in hoge mate wordt gekenmerkt door

een streven naar beheersing van levenskwaliteit en levensomstandigheden. Het streven om het lijden door handicaps en aandoeningen te voorkomen, kan hierbij de vorm aannemen van het voorkómen van de geboorte van mensen met zo'n handicap of aandoening. We kunnen ons afvragen of dat 'voorkómen' een negatief oordeel inhoudt over het bestaan van mensen met een dergelijke handicap of aandoening. Zorgvragers en zorgaanbieders van prenatale diagnostiek zullen dat met hun handelen niet bedoelen en niet willen. Maar vanuit het perspectief van de mensen die een dergelijke handicap hebben, impliceert die praktijk wel een negatief oordeel over hun bestaan.(1) Het is zeer goed denkbaar, dat dit tot een negatieve houding zal leiden ten opzicht van mensen met een handicap en – misschien nog meer – ten opzichte van ouders die de geboorte van een kind met een handicap op die manier niet willen voorkomen.

Wat doe ik met een aanbod van prenatale diagnostiek?

Het belangrijkste is dat u rustig en openhartig spreekt met uw artsen en andere zorgverleners. Wanneer tijdens een zwangerschap een onderzoek naar de baby wordt aangeboden, vraag dan om duidelijke uitleg omtrent de reden van het

onderzoek en wat met de uitslag – gunstig of niet – gedaan kan worden. Zoals we zagen kan soms prenatale diagnostiek worden gebruikt om vroegtijdig in te grijpen ten gunste van het ongeboren kind. Dan kan prenatale diagnostiek zeker verantwoord zijn. Maar als een keuze voor selectieve abortus het enige is wat men kan doen met een ongunstige uitslag – en u wijst die af – dan kunt u (in het algemeen) beter geen prenatale diagnostiek laten uitvoeren. Vergeet niet dat de vruchtwaterpunctie en de vlokkentest een klein maar reëel risico op een miskraam meebrengen. Kinderen krijgen is voor christenen altijd een zaak van gebed, verantwoordelijkheid en vertrouwen. Wanneer sprake is van een, menselijkerwijze gesproken, verhoogd risico op een kindje met een aangeboren aandoening, dan zal dat alles nog intenser worden beleefd. De verantwoordelijkheid tegenover elkaar als echtgenoten jegens een eventueel gehandicapt kind als (weer) een zwangerschap tot stand zou komen en mogelijk jegens de kinderen die God al aan onze zorgen heeft toevertrouwd, zullen we eerlijk onder ogen moeten zien. Vertrouwend dat ons leven in Zijn hand is en Hij op het gebed ook vandaag nog wonderen kan doen.

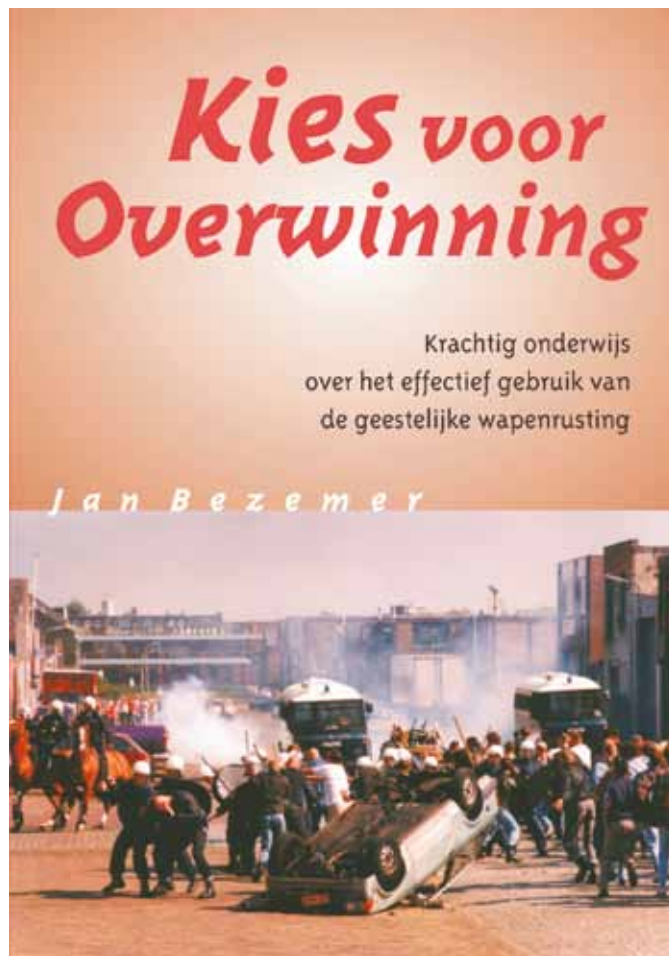
dr. ir. H. Jochemsen, was directeur van het Prof.dr. G.A. Lindeboom Instituut en bijzonder hoogleraar medische ethiek.

1. Zie hierover ook H. Jochemsen, Spannende ontwikkelingen in het erfelijkheidsonderzoek. In 'Dienst der Geneezing' 24 (1995), nr. 4, p. 7-12.

Uit: <http://www.lindeboominstituut.nl/sitemanager.asp?pid=60>

Kies voor overwinning

Dit is de titel van een nieuw uitgekomen boek van Jan Bezemer. Het bevat een krachtig onderwijs over het effectief gebruik van de geestelijke wapenrusting. Jan Bezemer verleent, samen met zijn vrouw Anne-Marie, al vele jaren pastorale zorg aan christenen, die binnen hun kerk onvoldoende geholpen kunnen worden. Het onderwerp geestelijke wapenrusting is in alle tijden, maar zeker in onze tijd een actueel en belangwekkend onderwerp. Het deed me terugdenken aan een boekje van dr. Kurt Blatter, een chirurg en pastoraal theoloog, die een kliniek voor psychosomatische patiënten heeft in Zwitserland. Hij had een boek geschreven met daarin het hoofdstuk: 'Twintig manieren waarop een christen ziek kan worden!' Daarin beschreef hij twintig valkuilen waarin christenen met een verkeerde interpretatie van de Bijbel kunnen vallen en daardoor ziek kunnen worden. Eén daarvan was: Als je iedere zondag geconfronteerd wordt met het ideaalbeeld van een christen, maar je wordt niet geleerd, dat dit ook een grote strijd met zich meebrengt en hoe je moet strijden, dan dreig je 'geestelijk schizofreen' te worden. Er moet veel meer geleerd worden dat iedere christen geconfronteerd wordt met die geestelijke strijd, welke strijd dit is en hoe we ons moeten wapenen. Het boek 'Kies voor overwinning' voorziet hier zeker in. Aan de hand van Efeze 6 worden deze vragen duidelijk en helder beantwoord. Gelukkig wordt deze strijd niet alleen 'boven' de mens geplaatst in de hemel, maar vooral ook in de mens: de strijd tussen vlees en geest, waarin de nieuwe natuur de mogelijkheid heeft om de heerschappij van de oude natuur te overwinnen. Een christen

een totaal nieuwe levenswandel. Deze en nog veel meer gedetailleerde instructies komen in dit boekje op een gebalanceerde bijbelse en praktische manier naar voren. Van harte aanbevolen!

Gerard Feller

'Kies voor overwinning', krachtig onderwijs over het effectief gebruik van de geestelijke wapenrusting, door Jan Bezemer. Uitgave: Stichting Rachamim ISBN 978-90-7750-297-6, 217 Het boek is te bestellen via de website www.rachamim.nl De verkoopprijs is: € 14,50 (plus € 2,50 verzendkosten)

heeft ook te maken met directe aanvallen van de satan, die naast het aanmoedigen van de oude natuur ons ook direct kan aanvallen op ons gedachteleven en onze emoties. Zitten, wandelen en standhouden zijn belangrijke elementen die Paulus ons in de Efezebrief duidelijk maakt. In dit boek wordt via de metaforen die Paulus gebruikt bij Romeinse soldaten duidelijk gemaakt hoe we dit moeten doen. Ook de listen van de duivel, zijn methoden en tactieken komen op een herkenbare manier naar voren. Enkele elementen zijn: de gordel van de waarheid, waarin we leren Jezus te kennen en de volle waarheid, het geschreven woord. Verder het borstpantser van de gerechtigheid, waarin we leren beseffen dat we dankzij de toegerekende gerechtigheid een geliefd kind van God zijn, even zondeloos en onaanastbaar als Jezus. Onze voeten zijn toegerust met het evangelie van de vrede, en onze nieuwe identiteit in Christus wordt zichtbaar in

New Age handboek

Onze cultuur met al haar wetenschap en techniek, haar rationalisme, haar stellingen, heeft de wereld niet leefbaar kunnen houden. Maar volgens velen is er een nieuwe tijd aangebroken, de new age. Oude normen en tegenstellingen, oude vormen van denken moeten plaatsmaken voor een geheel nieuwe visie op de werkelijkheid. Het tijdperk van de vissen, gestempeld door het christendom, heeft afgedaan. In het tijdperk van de Waterman zal de mens in harmonie met de kosmos tot volle ontplooiing komen en zijn problemen overwinnen. Voor sommigen lijkt de new age

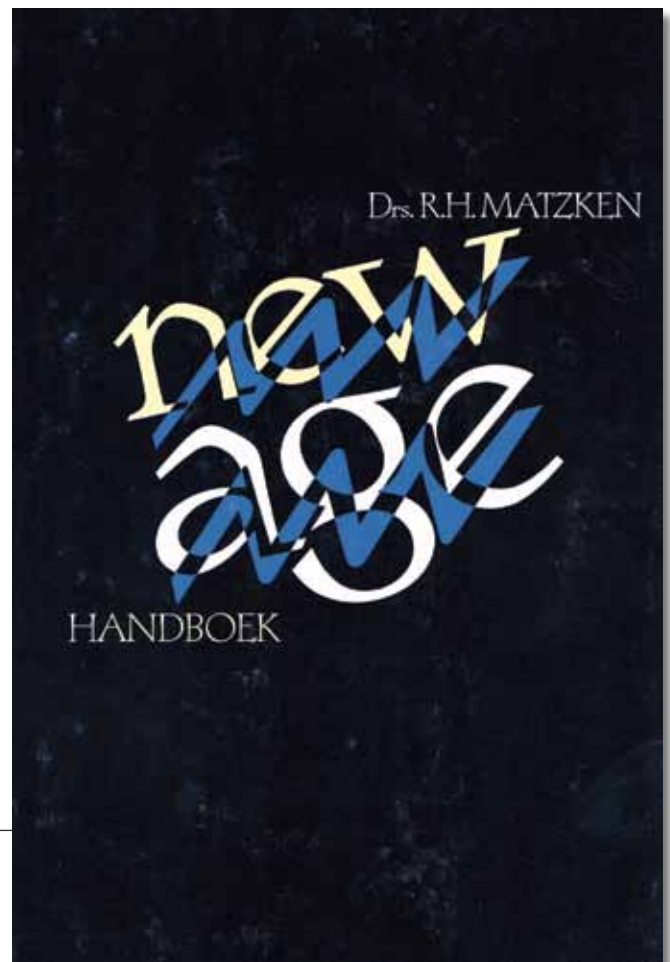
beweging een gepasseerd station, maar in werkelijkheid is de geest van deze beweging nog steeds springlevend. Wetenschappers en occultisten vinden elkaar in de beweging van new age, die zich voordoet als een optimistische positieve beweging waarin begrippen als harmonie en verzoening centraal staan. Hoewel de naam new age al een verouderd begrip lijkt, is de ontwikkeling in die beweging nog springlevend. Drs. R. Matzken (overleden in 2002) heeft jaren geleden een uniek boek geschreven waarin de ontwikkelingen van deze beweging in alle

facetten van onze samenleving beschreven werden. Nu, jaren later, lijkt zijn futuristische visie, die in dit boek is neergelegd, meer dan bewaarheid. Dit boek is voor iedereen die een bijbelse visie wil lezen op de (antichristelijke) geest die in kunst, cultuur, politiek en theologie. Driehonderd woorden die in onze cultuur een spirituele betekenis hebben gekregen, worden Bijbels getoetst. Het is een inleiding op een geestelijke ontwikkeling in het westen waarbij woorden door new agers gebruikt worden om de 'old agers' op een verkeerd spoor te zetten. Hoofdstukken in dit boek zijn: basisbegrippen, bewustzijnsverandering, kosmisch bewustzijn, 'Godbewustzijn', de magie van kosmische energie, spelen met lichamen en geesten, de wereld van de muzen, gezondheid en welzijn, natuurwetenschappen, natuur en milieu, systeemnetwerken, politiek en wereldregering en feminisme. Het is te zien als een verdere uitwerking van het 'Occult zakwoordenboek' van dezelfde schrijver.

Het New Age handboek is nog steeds bijzonder actueel, we hebben beslag weten te leggen op de laatste boeken van deze uitgave, die we tegen een sterk gereduceerde prijs in onze webshop te koop aanbieden.

'New Age handboek' door drs R. Matzken. ISBN 90-6064-713-0, uitgeverij Buijten & Schipperheijn Amsterdam, 214 blz.. Nu te koop in onze webshop www.stichting-promise.nl, van € 22,- nu voor € 10,- (exclusief portokosten)

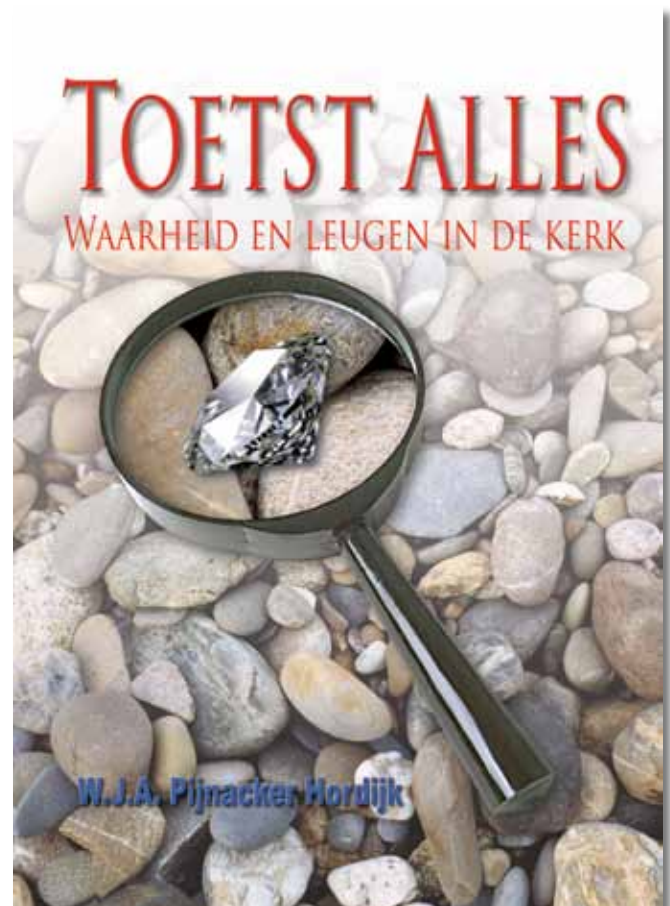

Nieuw! Herdruk en update van:

Toets alles, waarheid en leugen in de gemeente

Mede door enkele giften van lezers hebben we een herdruk kunnen realiseren van dit zeer waardevolle boek! Valse profeten, valse broeders, valse leraars, valse getuigen en zelfs valse christussen zijn ook onder ons actief en wervend bezig. Hoe kun je deze herkennen en ontmaskeren? Allerlei profetieën, leringen, stromingen, bedieningen, therapieën en praktijken dienen zich aan. Het lijkt onmogelijk om het kaf van het koren te scheiden. Mag dat trouwens wel, mogen we wel oordelen? Ja! Het is een opdracht om te toetsen, maar dan wel met de juiste toetsstenen. Er blijken namelijk ook ondeugdelijke toetsstenen te worden gebruikt. Helaas weet menig christen van "toetsen nog blazen". Sommige christenen hebben de gave van het onderscheiden van geesten ontvangen. Voor volwassen christenen en vooral de verantwoordelijken in christelijke gemeenten is dit evenwichtige en praktische boek geschreven.

Prijs € 14,95 te bestellen via de webshop www.stichting-promise.nl

Christen zijn op je werk: last of lust voor de kerk?

Dit jaar wordt er in veel kerken en gemeenten op zondag 7 november op de landelijke themazondag gepreekt over 'christen zijn op je werk'. Veelal voor de allereerste keer, hoewel zo'n 60 tot 80% van alle volwassenen in de dienst op zondag ermee te maken hebben. Dat zijn dan ruim 400.000 christenen, naar schatting zo'n 5% van alle mensen met een baan. Opvallend dus eigenlijk, die (ontbrekende) aandacht in de kerk. Of toch niet? Een verkenning van de thematiek.

Actieve christenen krijgen soms de vraag of ze nog een extra taak op zich willen nemen. Dan kun je het gevoel hebben te moeten kiezen: of je gaat meer in de kerk doen en kiest 'dus' voor God, of je kiest voor je werk/ carrière en kiest 'dus' voor jezelf. Deze tegenstelling lijkt logisch, maar berust op een ernstige misvatting.

Hoe zien wij werkende christenen?

Bij ons zijn 'fulltime christenen' zoals voorgangers en zendelingen, geestelijker

en dus belangrijker dan 'gewone christenen'. We kennen zelfs intuïtief een zekere rangorde toe aan een aantal christelijke functies. Bovenaan staat (en dus het belangrijkste is) onze eigen geestelijke leider (predikant/ voorganger/ pastor/ pastoor, enz.). Dan komt de zendeling/ missionaris die meestal fulltime en ergens ver weg voor God werkt. Vervolgens de fulltime kerkelijk werkers. Dan de 'tentenmaker'

die in een voor het evangelie gesloten land weliswaar een 'gewoon beroep' heeft, maar er eigenlijk is om het evangelie bekend te maken. Daarna komt degene die een geestelijk ambt vervult als ouderling/ oudste/ diaken/ kerkelijk werker enz. En tenslotte, helemaal onderaan, de 'gewone christenen'... Ruwweg dus het onderscheid tussen 'geestelijkheid' en 'leken'.

Deze tegenstelling gaat al terug tot de vroegchristelijke kerk bij kerkvader Augustinus. Daar kwam onder invloed van het neoplatonisme de idee op dat materie niet belangrijk is, maar alleen het geestelijke. Het is dit Griekse denken dat onderscheid maakt tussen het 'natuurlijke' en het 'geestelijke' en het leven in allemaal vakjes in-deelt. Dit heeft de theologie doortrokken, en bepaalt mede onze hedendaagse kijk op de werkelijkheid. Sinds de Reformatie is het priesterschap van alle gelovigen in de Bijbel weliswaar herontdekt, maar helaas niet voldoende uitgewerkt.

zijn en met welke houding en motieven we dingen doen.

De huidige situatie in Nederland

Ook christenen zijn een groot deel van hun leven letterlijk bezig met werk. Velen hebben een zekere 'verlegenheid' met dit thema, en leven in twee werelden, die van 'de kerk' op zondag (en de avonden voor de kerk) als christen en die van 'het werk' doordeweeks als... ja, als wat eigenlijk? Ze hebben er helemaal geen behoefte aan om zich ook op hun werk te 'profilieren' als christen. Niet dat ze zich er erg voor

door hen heel nadrukkelijk aandacht te geven in hun midden-in-de-wereld-staan. En dat kan het beste op een heleboel manieren tegelijk. Een aantal tips.

- Allereerst: ontdek de Bijbelse visie op arbeid. Werkende christenen verdienen ondersteuning, of ze nou bij elkaar zijn in kerken en kleine groepen, of verspreid in de wereld bezig zijn.
  - Geef in de preken op zondag en in het onderwijs stelselmatig aandacht aan 'christen zijn op je werk' en de roeping van christenen op hun werk. Op je gewone werkplek kun je geestelijk groeien, kunnen geestelijke gaven zich ontwikkelen en is plaats voor bedieningen en evangelisatie.
  - Er zijn veel onderwerpen die daarbij kunnen helpen. Denk dan aan bijvoorbeeld: Theologie van het werk / Roeeping / Het werk als bedieningsterrein / Getuigen op het werk / Omgaan met chefs / manipulatie / Gezag dragen / Schepping / Succes / Falen / Ambitie / Ontspanning / Rust / Sabbat / Geld en schulden / Eerlijkheid (geen tweeërlei gewichten gebruiken) / Druk en stress / Timemanagement / Flirten / Seksuele verleiding / De waarheid spreken / Milieuzaken / Geestelijk zijn op het werk
  - Rust christenen toe voor de taak die ze – geestelijk gezien – door de week hebben op hun werk.
- Er wordt wel gesproken over het feit dat je als christen een getuige behoort te zijn op je werk, maar hoe je als christen met lastige situaties om moet gaan, daar hoor je weinig over. Alsof God niet geïnteresseerd is in je werk en je alleen maar ziet als een instrument om het evangelie door te geven.
- Luister dus naar de behoeften van de werkers en bid voor ze. Vraag regelmatig wat de belangrijkste kwesties zijn op het werk/ school. Vraag hòe de gemeente hen beter zou kunnen steunen op deze gebieden. Op de speciale website www.christenzijnopjewerk.nl is een speciale enquête beschikbaar om in je eigen kerk te houden.
  - Maak gebruik en bezoek activiteiten van organisaties* die zich hierin gespecialiseerd hebben, zoals www.geloven-opmaandag.nl.
  - Help hen het evangelie in praktijk te brengen en dóór te geven in hun dagelijkse werkomgeving, zoals in een Alpha-op-de-werkplek. Er is weer ruimte voor spiritualiteit! Stimuleer het geloofsbewustzijn en het besef van Gods tegenwoordigheid, ook op de werkplek!
  - Moedig christenen aan om op hun werk en beroepsgroep* contact met elkaar te zoeken en ook samen te gaan bidden*.
  - Hang in uw gemeente op het prikbord een poster Bedrijfsgebed* op.

Vreemd onderscheid eigenlijk...

Belangrijk	Niet zo belangrijk?
35 minuten lesgeven op de zondagsschool	35 uur per week als christen voor de klas staan
Zending	Werkend kerklid
'Geestelijke' zaken	'Wereldse' zaken
Kerktijd	Werktijd
Zondag	Maandag

Hoe ziet de Bijbel de werkende mens?

De Bijbelse visie staat haaks op onze theologie van werk en arbeid. Adam en Eva kregen nota bene al vóór de zondeval van God de opdracht om te heersen en te werken (Gen. 1:26, 28 en 2:15, 19). De waarde van ons werk ontlene we dan ook aan God zelf, die als Schepper werkzaam is. In ons werken mogen we Hem weerspiegelen en met Hem een ruimte scheppen waar de mens kan bloeien. En daarom is God ook geïnteresseerd in alles wat wij doen en wil Hij betrokken zijn, óók bij ons gewone leventje. Het Bijbelse en Hebreeuwse denken gaat ervan uit dat het leven één geheel is, zònder 'vakjes'. De woorden 'integer' en 'integraal' drukken dat heel mooi uit: letterlijk één geheel, zonder (op)delingen. Verder in het Oude Testament is er wat betreft *werk* geen onderscheid tussen het 'natuurlijke' en 'geestelijke'. Denk aan Jozef, David, Nehemia, Amos, Daniël, Esther en een Bijbelboek als Spreuken. In het Nieuwe Testament is het niet anders. 'Wat u ook doet, doe het van harte, alsof het voor de Heer is...' (Kol. 3:23), 'Maar zonder Mij kun je niets doen.' (Joh. 15:5), 'Zo moet jullie licht schijnen voor de mensen, opdat ze jullie goede daden zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel.' (Matth. 5:16). Jezus noemt ons 'het zout der aarde' en 'het licht van de wereld' (Matth. 5:13-16). Voor God is het dus niet belangrijk wat we *doen*, of *waar*, maar wie we

schamen, maar bijvoorbeeld samen met christencollega's *bidden* op je werk... Uit onze daden blijkt hoe serieus we geloven dat God ook ons werklevens wil leiden. Dat onze collega's zonder God verloren zijn, en wij dus letterlijk midden in een zendingveld leven. Dat er ook op ons werk een onzichtbare werkelijkheid is, waar een geestelijke strijd aan de gang is. En dat Hij kracht verleent aan eenparig gebed.

En in de gemeente zijn er tot nu toe weinig preken over 'geloven op maandag', is er nauwelijks onderwijs over 'christen zijn op je werk', en is er een povere pastorale zorg voor deze werkers in de frontlinie... 'Gewoon werk' wordt nog te weinig gezien als een geweldige kans en opdracht, en teveel als een min of meer noodzakelijk kwaad om in ons onderhoud te voorzien en de kerk te financieren.

Opvallend dus eigenlijk: voor de kerk is *werk* nog vaak iets dat tijd en energie kost en afleidt van de hoofdzaak, het evangelie verkondigen. En voor gewone christenen is de kerk nogal eens een vorm van vrije tijdbesteding...

Hoopvolle ontwikkelingen: steun vanuit de gemeente is mogelijk

Maar het kan ook anders! De deelname aan de landelijke themazondag 'christen zijn op je werk' is een aardige graadmeter. Steeds meer christenen ontdekken dat de kerk hen op hun 'gewone werk' steunt

- Lees goede boeken* over dit onderwerp, en behandel die bijvoorbeeld samen op een (interkerkelijke) studiering.

Hoopvolle ontwikkelingen: ook op je werk kun je prima christen zijn

Steeds meer christenen ontdekken dat hun geloof ook in hun werksituatie soms goed van pas komt. En dat je daar tegenwoordig weer rustig voor kunt uitkomen. Het mooie van christen-zijn op je werk is dat je vaak dag in dag uit met dezelfde mensen (collega's) optrekt. Je hebt op je werk dus allerlei contacten en relaties. Dat biedt volop mogelijkheden om iets van jouw leven aan anderen te laten zien, en op een integere manier in te gaan op vragen die er leven. Er zijn voldoende feiten die de trend om *geloof* en *werk* te combineren, bevestigen. Het aantal bedrijfsbidstonden is in 2010 opnieuw aan het stijgen, op ruim 280 locaties in ons land wordt door christencollega's samen gebeden, in kleine bedrijfjes en multinationals, maar ook bij steeds meer gemeenten, provincies en alle ministeries. Over wat christen-zijn betekent in je eigen beroepsgroep wordt nagedacht in een 40-tal verschillende netwerken van christen-professionals door maar liefst zo'n 100 verschillende groepen en organisaties. Je kunt met collega's over God praten in een speciale *Alpha*-cursus in twee vormen: 'Alpha op de werkplek' (in de lunchpauze, of na werktijd) en 'Business Alpha' (speciaal voor leidinggevendenden).

Christen-zijn op het werk staat volop in de belangstelling. Er is een toenemende samenwerking: de landelijke themazondag en de ontmoetingsavonden zijn een gezamenlijk initiatief van Alpha op de werkplek, Bedrijfsgebed, CBMC, christennetwerk|gmv, Geloof in je werk, Geloven op Maandag en IMPACT netwerk. Mede hierdoor is er in de media opnieuw veel expliciete aandacht voor dit onderwerp. In meer dan 500 kerken in Nederland hangen inmiddels ook een of meer kleurenposters die christenen aanmoedigen om samen met een christencollega te gaan bidden.

Christenen nemen steeds bewuster hun plaats in de maatschappij in. Het aantal christenen dat structureel samen bidt voor

hun kerk, school, buurt, stad, werk, enz., neemt gestaag toe. De koudwatervrees van sommige christenen is aan het afnemen. Dat de bidgroepen soms nog klein zijn is niet verwonderlijk. Want bidden is zelden populair. Toch zijn 'bedrijfsbidders' tot grote zegen voor hun omgeving. En... worden zelf ook enorm verrijkt, zowel door de geestelijke dimensie als door het contact met christencollega's. Niet in de laatste plaats als ze zo nu en dan merken dat God mede door hun gebeden iets verandert in deze (geestelijke) wereld.

Tot slot

Vraag in je eigen kerk/gemeente om op zo. 7 november 2010 (of een andere datum als die beter past) te preken over Christen-zijn op je werk. Op die manier doen jullie mee met de landelijke themazondag. Op de speciale website www.christenzijnopjewerk.nl kun je je aanmelden. Er staat veel info op, o.a. preekschetsen.

Het is denkbaar dat je binnen je kerk/gemeente (nog) weinig gehoor krijgt op je vraag om aandacht en/of steun. Dit artikel kan je ook doen duizelen (waar moet je beginnen?), of een schuld aanpraten (waarom doe jij niks?), of ontmoedigen (je hebt het gevoel dat je er helemaal alleen voor staat). Probeer creatief om te gaan met de mogelijkheden die je zelf hebt. Ook hier wat tips:

- Allereerst: besef dat God van jou houdt, precies zoals je bent, je hoeft bij Hem helemaal niets te verdienen, ook niet op je werk! Hij wil je in Zijn rust en vrijheid brengen (en houden!), bij Hem ben je volkomen veilig en mag je jezelf zijn.
- Jij bent uniek, bid of God jou mogelijkheden wil laten zien die precies bij jou(w) (werk)situatie passen, en probeer niet bij de pakken neer te zitten.

Wees voorzichtig om jezelf met anderen te vergelijken, elke situatie is weer anders.

- Toch kun je wel veel van elkaar leren. Zoek in je gemeente contact met anderen die in een soortgelijke situatie zitten. En praat er dan met elkaar over.
- Zijn er in je kerk/ gemeente gespreks-groepen? Of is het mogelijk om een gespreksgroep op te zetten? Behandel dan samen een boek over dit onderwerp*.
- Is het nog niet mogelijk om in je gemeente een gespreksgroep op te zetten, dan kun je ook vragen of je als gast mee mag doen in een gespreksgroep in een andere kerk. Of overwegen zelf een gespreksgroep te starten samen met christenen uit andere kerken.
- Ken je op je werk andere christenen? Zoek contact met elkaar en stel voor om samen te gaan bidden. Dat kan echt heel eenvoudig, en geeft een geweldige meerwaarde! *
- Zoek contact met andere christenen in eenzelfde beroepsgroep of situatie. Van elkaar kun je veel leren, en veel steun ontvangen! *

Wie hiermee gewoon al biddend aan de slag gaat, zal verbaasd staan van de dingen die onze geweldige God 'zomaar' laat gebeuren... Want God is óók op jouw werk bezig! Ongetwijfeld komen er ook tegenslagen, want onze tegenstander de duivel vindt dat allemaal niet leuk. Maar we weten dat hij al verslagen is!

Door Maarten Pijnacker Hordijk (Bedrijfsgebed)

Maarten Pijnacker Hordijk is vanaf 1986 betrokken bij bedrijfsbidstonden. Hij publiceert regelmatig over 'christen zijn op je werk' en bundelt alle info op www.bedrijfsgebed.nl, bedoeld om christenen te steunen in hun werksituatie, met alle relevante info.

* Wat staat er op bedrijfsgebed.nl?

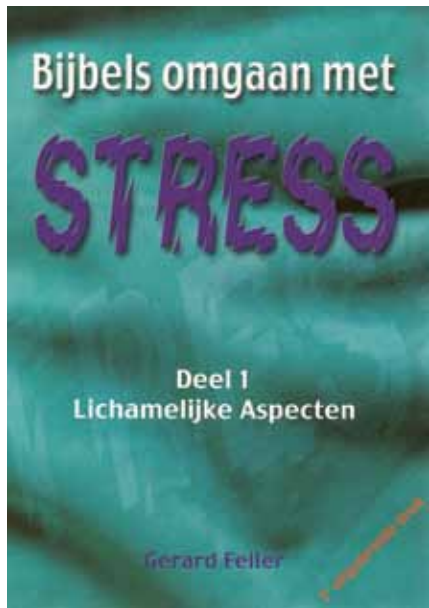
Bedrijfsgebed.nl is een site die bedoeld is om christenen te steunen in hun werksituatie. Op de site staat alle relevante info, zoals de lijst van 100 Netwerken van christen-professionals, de lijst met 280 bidstondgroepen bij 180 bedrijven en organisaties in Nederland en België, veel praktische tips, 250 links, een agenda, een boekenlijst met meer dan 30 NL boeken, informatie over 'Alpha op de werkplek' en 'Business Alpha', een overzicht van publicaties over Bedrijfsgebed en christen zijn op je werk, en de 'Posters bedrijfsgebed'

Najaars ontmoetingsavonden

Dit najaar komen er opnieuw vier inspirerende, interactieve ontmoetingsavonden in Arnhem (op wo. 10 november), Rotterdam (op di. 16 november), Heerlen (op do. 25 november) en Enschede Utrecht (op di. 30 november). Tussen 18 en 22.00 uur zullen we o.a. met elkaar eten en veel aandacht voor elkaar hebben. Je kunt kiezen uit vier workshops in twee workshoprondes. De kosten bijdragen slechts € 17,50 all-in.

Opgeven kan via de speciale website www.christenzijnopjewerk.nl. Wil je hiervan op de hoogte blijven en/of heb je hiervoor ideeën of wensen, mail dan even naar bedrijfsgebed@gmail.com of bel naar 030-6371380 (na 18 uur).

Stress te lijf, Leer uw lichamelijke spanningsignalen te verminderen: 4 dinsdagavonden in november 2010

In het therapeutisch centrum Oudewater van 19.30uur- 22.00 Lange Burchwal 80 . Als bijbelgetrouwe christenen wijzen we de yoga-oefeningen af. Toch vinden we in deze cursus een verantwoord Bijbels alternatief waarin we op een goede manier ook aan lichaamsoefeningen ter ontspanning kunnen werken. Wat zijn de spanningssignalen, die je kunt herkennen? En hoe staan deze met elkaar in verband? Zo laten we in het kort op eenvoudige wijze iets zien van de werking (fysiologie) van

spieren, houding, ademhaling om de lichaams-oefeningen beter te begrijpen en zo ook beter te kunnen oefenen. Daarin komen oefeningen zoals spierontspanningsoefeningen, adem oefeningen en houdingsoefeningen aan de orde die ons helpen meer inzicht en controle uit te oefenen op onze lichamelijke spanningen en gezondheid.

Lesprogramma

Dinsdag 2 november

19.30-22.00 uur--Voorstellen, Oefeningen om te bepalen of u goed lichamelijk kunt ontspannen en kort interactief Bijbels voorbeeld van omgaan met stress

Dinsdag 9 november

19.30-22.00 Spierontspanning + houding en kort interactief Bijbels voorbeeld van omgaan met stress

Dinsdag 16 november

Adem oefeningen in relatie met spanningen en korte interactief Bijbels voorbeeld van omgaan met stress

Dinsdag 23 november

Interactieve studie over stress , de gevolgen en de mogelijkheden om hier op een psychosociale, en geestelijke wijze mee om te gaan.

Cursusleiding

Gerard en Coby Feller, pastoraal counselor, fysiotherapeut, psychosomatisch oefen-therapeute

Cursuskosten

De kosten voor de cursus van 4 dinsdagavonden, inclusief koffie/thee en cursusboek bedragen € 130,-.

Opgave en info

Het is niet mogelijk voor een of twee donderdagen in te schrijven. Opgave via info@pastoraat.nl of tel. 0348 567670. Daarna dient u € 130 te voldoen op onderstaand rekeningnummer vóór 26 okt 2010 . Bij annulering van de cursus binnen een termijn van tien dagen voor de eerste dinsdag bent u € 30, reserveringskosten verschuldigd. Na aanmelding en betaling ontvangt u een bevestiging plus routebeschrijving. Uw betaling kunt u overmaken op bankrekening 352313498 van de Rabobank te Oudewater tnv G.P.M. Feller onder vermelding 'stress te lijf' najaar 2010. Vaak wordt deze cursus vergoed door werkgevers en soms door zorgverzekeraars. (zelf navragen) (minimum aantal deelnemers 7 maximum 12)

Cursus: toetsen van alternatieve en complementaire geneeswijzen: febr-mrt 2011

Inleiding

'Gezondheid is de grootste schat', zo luidt het spreekwoord. We doen er alles aan ons die schat niet te laten afnemen. Er is een bijna onstuitbare opmars van allerlei alternatieve geneeswijzen. Paranormaal wordt doodnormaal, doch blijkt bij toetsing abnormaal. Genezing is een groot goed, maar het is naïef om de middelen dat doel te laten heiligen. De bron van alternatieve geneeswijzen wordt te vaak onderbelicht. De stelling: 'Het werkt, dus het is goed', is te simpel. Belangrijk is dat christenen middelen, geneeswijzen en therapeuten bijbels leren toetsen. Alle middelen moeten door God gezegend kunnen worden, omdat we geloven dat Hij onze grote Geneesheer is. De cursus alternatieve geneeswijzen in het licht van de Bijbel wil helpen deze bijbelse keuzes te maken.

De gezondheidspsychologie en daarmee de integratieve geneeskunst zijn in opmars. In veel ziekenhuizen, o.a. in het Slotervaartziekenhuis in Amsterdam en het academisch ziekenhuis in Nijmegen, verrijzen complete afdelingen, die aandacht hebben voor genezing via 'body-mind healing'. Deze aandacht

voor de meer holistische aanpak, wordt onder meer veroorzaakt door de tekorten van de reguliere geneeskunde. Er is een grote groei in de occult-oosterse geneeswijzen/technieken zoals acupunctuur, voetreflexologie, body-mind technieken zoals visualisatie, meditatie, vormen van yoga, NLP (neurolinguïstisch programmeren), Therapeutic Touch, hypnose, mindfulness, homeopathie, bioresonantie en reiki. Zelfs als het in ziekenhuizen verboden wordt, gebeurt het toch. Op meerdere niveaus worden de laatste jaren in de gezondheidszorg cursussen aan reguliere hulpverleners, diverse modules complementaire (= de reguliere zorg aanvullende) zorg aangeboden (o.a. door het Van Praag Instituut), vaak vanuit een occulte bron. Men richt zich steeds meer op de genezing van de 'totale mens'. Men bedoelt vooral de geest van de mens en haalt daarbij de hindoeïstische Ayur Veda en Zentechnieken in huis. Deepak Chopra, een alom gerespecteerde specialist in Amerika, heeft het hindoeïstische gedachtegoed in een 'medisch jasje gestoken', maar in de praktijk komt het neer op pure hekserij! Was vroeger de reguliere

geneeskunst nog gescheiden van veel alternatieve occulte methoden, tegenwoordig zie je steeds meer een versmelting optreden. Hightech technieken worden ook gebruikt voor occulte toepassingen, met rampzalige gevolgen. Mensen raken steeds meer in de ban van de geest van Boeddha en Tao, en worden zo verduisterd in hun verstand en vervreemd van de God van de Bijbel. Gevolgen op langere termijn zijn vaak angsten, depressies en allerlei chronische lichamelijke klachten, die vaak niet in relatie gebracht worden met de eerdere occulte contacten in de ziekenhuizen en reguliere en alternatieve zorg. Maar de belangrijkste catastrofale gevolgen zijn dat ze hun geloof in de God van de Bijbel en in Jezus Christus verliezen. Door goed in de markt liggende therapieën, waar mensen 'in de watten' gelegd worden en 'leren' dat ze zelf het centrum van het heelal zijn, wordt veel geld verdiend. Het wordt tijd dat christenen zich hier steeds meer van bewust worden en duidelijke keuzes in de gezondheidszorg maken die door God gezegend kunnen worden. Ook christenhulpverleners moeten veel meer 'hun nek' uitsteken om deze occulte golf te weerstaan en te zoeken naar wegen waarin gezondheid veel meer naar een bijbels mensbeeld gedefinieerd wordt. Ze zullen hun medewerking aan dergelijke occulte therapieën moeten weigeren. In de cursus zal Gerard Feller, directeur van de Stichting Promise, een stichting die zich bezig houdt met bijbels denken in de gezondheidszorg, een cursus houden over alternatieve geneeswijzen en het opgaan van delen hiervan in de reguliere geneeswijzen. Hij reikt daarbij vanuit de Bijbel toetsstenen aan om te leren al deze zaken te toetsen en keuzes voor God te

maken. Ook zal hij deze ontwikkelingen in de zorg plaatsen in een profetisch perspectief en tevens een weg aangeven voor een christelijk alternatief als het gaat om de gezondheid van de 'gehele mens'.

Cursus info

- 6 dinsdagavonden febr/maart 2011 van 19.30-21.30uur
- De cursus wordt gehouden in het Therapeutisch centrum Oudewater Lange Burchwal 80, 3421 SM, tel. 0348 563359 of 567670
- Docent: Gerard Feller
- Kosten: € 125,- inclusief alle hands out, koffie/thee , min. aantal deelnemers 10

Deelnemers ontvangen een certificaat van deelname

Indeling lesavonden

1 febr.2011

Inleiding gezondheid, mensbeelden, Yoga: oude en nieuwe technieken, bijbelse toetsing+ vragen.

8 febr.2011

Taoïstische geneeswijzen zoals: acupunctuur, Feng Shui, Voetreflexologie, Iriscopie

15 febr 2011

Magnetisme en kosmische energie zoals: magnetisme, Reiki, Therapeutic Touch, Chakra-balancing, homeopathie, Bijbelse toetsing+ vragen

1 maart 2011

Bewustzijnsveranderende methodes zoals : hypnose, visualisatie en geleide fantasie, nlp= neurolinguïstisch programmeren, bijbelse toetsing + vragen

8 maart 2011

Waarzeggerij, medische astrologie, en hekserij, binnen de gezondheidszorg, Bijbelse toetsing+vragen

15 maart 2011

Weg tot bevrijding, Bijbelse alternatieven, Hoe kan ik helpen.

Info/ opgave

Praktijk Hulpverlening "heel de mens"
Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
3421 SM Oudewater tel 0348 561419 of 567670

Christelijke assertiviteitstraining: voorjaar 2011

Vanaf ma.7 febr. t/m 19 mei 2011 (10 maandagavonden) en do 10 febr t/m 12 mei 2011 (10 donderdagmiddagen) starten er weer een twee nieuwe trainingen. Deze training waarin sociale vaardigheden gecombineerd worden met christelijke identiteit, is uniek in zijn opzet. Hoe ga je als christen om met grenzen op je werk, in familie, met vrienden en met God? Naast emotionele intelligentie wordt veel aandacht geschonken aan conflictantering en identiteit.

Cursusinhoud

In de cursus die uitgaat van een Bijbels mensbeeld

komen zaken aan de orde zoals:

- Je identiteit als Christen
- Hoe kan ik voor mezelf opkomen en wat is het verschil met "de onderste weg gaan";
- Hoe leer ik sociale vaardigheden en non verbale communicatie;
- Hoe kan ik spanningen in het samenleven met anderen onder controle krijgen en houden?;
- Hoe ga ik om met mijn gevoelens en de gevoelens van anderen?;
- Hoe leer ik op de juiste wijze als Christen te communiceren en grenzen te stellen?;
- Hoe ga ik om met agressiviteit

De leermethodes voor deze training zijn:

- De verschillende soorten rollenspelen,
- Bijbelse voorbeelden en mogelijkheden voor oefeningen,
- Verbale en non- verbale communicatie training,
- Ontspanningstechnieken, groeps gesprekken,
- Bijbelstudies en huiswerkopdrachten.

In sommige lessen wordt gebruik gemaakt van videotraining. Iedere les bestaat uit een theoretisch gedeelte waarin verschillende hulpmiddelen die tot een betere assertiviteit leiden besproken en beoefend worden. En na de pauze in de subgroepen worden praktische

situaties geanalyseerd, besproken en beoefend. Ook komt iedere les een oefening in christelijke identiteit terug. Bij de cursus hoort een uitgebreid (153 blz) cursus-en werkboek wat in de loop der jaren aangepast is aan de ervaringen van de cursus.

Training voorjaar 2011

Op maandagavonden

Febr: 7, 14, 28 maart: 7, 14, 28 april: 4, 11, 18 mei: 9

Op donderdagmiddagen

Febr: 10, 17 maart: 3, 10, 17, 31 april: 7, 14, 21 mei: 12

De cursuskosten bedragen inclusief intake en uitgebreide cursusmap € 298 (alleen voor particulieren) te voldoen vóór aanvang van de cursus op bankrek. 35.23.13.498 tnv G.P.M. Feller te Oudewater. Veelal vergoeden bedrijven en instellingen deze cursus.

De gezonde leer.

In Spreuken 3 vers 5-8 staat: Vertrouw op de Here met uw ganse hart en steun op uw eigen inzicht niet. Ken Hem in al uw wegen, dan zal Hij uw pad recht maken. Wees niet wijs in eigen ogen, vrees de Here en wijk van het kwaad, het zal medicijn wezen voor uw vlees en lafenis voor uw gebeente. De Bijbel geeft hier een recept voor een gezond leven en een gezond lichaam. Door de toenemende belangstelling van genezingsdiensten en het bidden voor een 'instant-gezondheid' lijkt het of deze waarheid steeds meer vergeten wordt. Er zijn grote beloftes aan het houden van Gods geboden. Gezondheid is een belofte voor leven waar God meer en meer betrokken wordt, vooral ook in de dingen van alledag. Spreuken 4: 4-10 gaat zelfs zover dat als we Gods Woord bewaren, we wijsheid verwerven en God liefhebben onze levensjaren talrijk worden. Natuurlijk mag je niet zeggen dat iemand die ziek is of jong sterft, een slecht geloofsleven heeft, daarvoor zijn er genoeg andere factoren waardoor iemand ook ziek kan worden. (Genetisch, milieu, enzovoort) Dat neemt niet weg dat de genoemde citaten nog steeds ten volle beloftes zijn voor onze tijd. Een tijd waarin, jammer genoeg veel kerken aansluiten op de geest van deze tijd. Alles moet snel, zonder veel moeite, de 'krenten' worden uit het evangelie gehaald, onze behoeftes moeten direct bevredigd worden. Psalm 34 spreekt heel anders, in aansluiting op de tekst geciteerd uit Spreuken wordt hier het procesmatige in het zoeken naar God en gezondheid beschreven.: "Ik zocht de Here"...; "De engel des "Here is rondom wie Hem vreze"...; "Zij schouwen"... "Smaakt en ziet"... "Wie de Here zoeken"... "Luister naar Mij"... Zoek vrede "Jaag die na"... "Talrijk zijn de rampen van de rechtvaardige, maar uit die alle redt hem de Here. Hij behoedt al zijn beenderen." In dit blad zien we in het artikel "Is de kerk ziekmakend?" tal van voorbeelden hoe verkeerde gedachten en interpretatie van het Woord, mensen juist ziek kan maken. Als psychosomatisch therapeut kom ik dat dagelijks tegen. Vaak hebben we geen instantoplossing, maar mogen we Salomo in de Spreuken napraten: Vertrouw op de Here, ken Hem in al uw wegen...en het zal medicijn wezen voor uw gebeente.

Dank voor uw gebeden en gaven!
Gerard Feller

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
  - Het publiceren via het blad "Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.
- De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard en Coby Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Martie Dieperink
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving

DUO-ontwerp, Utrecht

Druk

Boom & van Ketel, Haarlem

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4x per jaar

Abonnement: minimaal € 12,50 per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80
3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359
Fax. 0348 - 563968
e-mail: info@stichting-promise.nl
internetpagina: www.stichting-promise.nl
Rabobank: 39.16.83.071
Postbank: 4906197

Voor België:

jaarrekening abonnement minimaal € 12,50
Belg.Post.Rek.Nr. 000.16.92.998-57
St.Promise
Lange Burchwal 80
3421 SM Oudewater, Holland

Losse nummer € 3,50

9 771383 029001